

XIV. évfolyam
3. szám
ROMALAP
2006. március
Ára: 180 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

TISZTELT VÁLASZTÓPOLGÁR!

Négyévenként nyílik mód arra, hogy – alkotmányos jogunkkal élve – szavazatunkkal döntsünk arról, kik képviseljenek bennünket az Országgyűlésben.

Hazánkban 2006. április 9-én kerül sor az országgyűlési képviselő-választás első fordulójára, április 23-án pedig a második fordulóra.

Mit kell tudni a szavazás helyéről?

Ön a lakóhelye szerint kijelölt, az Értesítőn feltüntetett szavazóköri szavazhat.

Amennyiben mozgásában akadályozva van (például egészségi állapota folytán), úgy a szavazást megelőzően a jegyzőtől kérhet mozgóurnát. Ebben az esetben a szavazatszámolóbizottság két tagja fogja Önt felkeresni a mozgóurnával.

Mozgóurnát legvégső esetben a szavazás napján kérhet a szavazatszámoló bizottságtól.

Hogyan szavazhat, ha a szavazás napján a lakóhelyétől eltérő településen tartózkodik?

Ha Magyarországon, de lakóhelyétől eltérő településen tartózkodik, a jegyzőtől kapott igazolással szavazhat.

Igazolás személyesen vagy meghatalmazott útján legkésőbb **2006. április 7-ig** kérhető. Ha ajánlott levélben kéri az igazolást, a kérelemnek **2006. április 4-ig** meg kell érkeznie a jegyzőhöz.

Fontos tudnivaló, hogy akár az első, akár a második fordulóra kér igazolást, azt a fenti időpontig kell megtennie.

Az igazolási kérelemben meg kell adnia:

- nevét,
- személyi azonosítóját (ismertebb névén személyi szám),
- lakcímét,
- annak a településnek a nevét, ahol a szavazás napján tartózkodik,
- az igazolást az első, a második vagy mindkét fordulóra kéri-e.

Az igazolás birtokában Ön az igazoláson megjelölt település bármely szavazóköri szavazhat.

Hogyan szavazhat, ha a szavazás napján külföldön tartózkodik?

Ha Ön a szavazás napján külföldön tartózkodik, hazánk nagykövetségén vagy főkonzulátusán adhatja le szavazatát. Ennek érdekében a lakcíme szerinti jegyzőnél kell kérnie a külképviseleti névjegyzékbe történő felvételét.

A külképviseleti névjegyzékbe történő felvételét személyesen, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező meghatalmazott útján, illetve ajánlott levélben kérheti, amelynek legkésőbb **2006. március 17-én 16.00 óráig** kell megérkeznie a jegyzőhöz. A kérelemnyomtatvány igényelhető a jegyzőtől, vagy letölthető az Internetről (www.valasztas.hu).

Fontos tudni, hogy a választás első fordulójára külföldön **2006. április 2-án** (az amerikai kontinensen 2006. április 1-én), a második fordulóra a hazai választás napján, azaz **2006. április 23-án** (az amerikai kontinensen 2006. április 22-én) kerül sor.

Hol szavazhat, ha lakóhelyet változtat a két választási forduló között?

Az első és második választási forduló között lakóhelyet változtató választópolgár a második fordulóban nem az új, hanem a korábbi lakóhelyén szavazhat. Ennek érdekében az új lakcíme bejelentésekor az ügyintézőtől szavazásra szolgáló lakcímigazolást kap. Ezen igazolás birtokában keresheti fel az Értesítőben megjelölt szavazóhelyiséget.

Mit vigyen magával a szavazáskor?

Csak akkor jogosult szavazni, ha a személyazonosságát megfelelően igazolja az alábbi igazolványok valamelyikével:

- a) lakcímet tartalmazó érvényes személyazonosító igazolvány (azaz a régi típusú személyi igazolvány);
- b) személyazonosító igazolvány (kártya formátumú), útlevél, 2001. január 1-jét követően kiállított kártyaformátumú vezetői engedély, ezek azonban csak érvényes lakcímigazolással együtt fogadhatók el.

Ha lakóhelyétől eltérő településen tartózkodik a szavazás napján, akkor az „Igazolás a lakóhelytől eltérő helyen történő szavazáshoz” megnevezésű nyomtatványt kell magával vinnie a szavazókörebe.

Ha a két forduló között lakóhelyet változtatott, vigye magával a „Szavazásra szolgáló lakcímigazolás a második fordulóban” elnevezésű nyomtatványt.

Javasoljuk, hogy az Értesítőt a szavazatszámoló bizottság munkájának megkönnyítése érdekében a szavazásra vigye magával.

Mit kell még tudni a szavazásról?

- Szavazni csak személyesen, reggel hat órától este hét óráig lehet.
- Amikor felkeresi a szavazókört, a szavazatszámoló bizottság köteles ellenőrizni az Ön személyazonosságát. Ezután megkapja a jelenlétében lepecsételt szavazólapot, melynek átvételét a névjegyzék aláírásával kell igazolnia.
- A szavazás titkossága érdekében javasoljuk, használja a szavazófülkét.
- Érvényesen szavazni a jelölt, illetőleg a lista neve alatti, feletti vagy melletti körbe tollal írt két, egymást metsző vonallal lehet (+ vagy X).
- Ha Ön elrontja a szavazólap kitöltését, és ezt még a szavazat urnába dobása előtt jelzi, a szavazatszámoló bizottság a rontott szavazólapot egy alkalommal kicseréli.

Tisztelt Választópolgár!

Amennyiben az országgyűlési képviselő-választással kapcsolatosan bármilyen egyéb kérdése merül fel, forduljon a lakóhelye szerinti jegyzőhöz, vagy keresse fel – a választási jogszabályokat is tartalmazó u a www.valasztas.hu internetes oldalt.

Kérjük éljen a választójogával!

Választási Iroda

ROMA LAP – Megjelenik havonta. – A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954. Levelezési cím: SZOLNOK Pf.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: Paksai Éva – Főmunkatárs: Farkas Kálmán – Tervezőszerkesztő: Gudmon Andrásné. Munkatársak: Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Rácz Lajos – Szerkesztőségi titkár: Pálfi Elvira. Felelős kiadó: Farkas Flórián. Címlapfotó: LD archívum – Terv: Paksai Éva. Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT. – Felelős vezető: Tankó Csaba ügyvezető igazgató. ISSN 1216-982X

Roma kitüntettek március 15-e alkalmából

A Magyar Köztársaság elnöke, **dr. Sólyom László** – a miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk, március 15-e, az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc kezdetének, a modern parlamentáris Magyarország megszülését napja alkalmából állami kitüntéseket adott át a Parlamentben. Kossuth-díjat vehetett át határainkon túl is méltán népszerű előadóművészetéért, a cigányzene magas művészi színvonalú műveléséért **Bangó Margit** előadóművész, illetve a cigány előadóművészet népszerűsítéséért, hét évtizedes fáradhatatlan primási tevékenységéért és példamutató életútjáért **Boross Lajos** előadóművész, primás.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkereszt (polgári tagozat) elismerést kapott **Kállai Kiss Ernő** Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas klarinét- és tárogatóművész több évtizedes, határainkon túl is nagyra becsült művészi munkássága elismeréseként.

A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztel tüntették ki (polgári tagozat) **Tony Lakatos** hegedű- és szaxofonművészt a jazz műfaját világszerte elismert virtuóz játéktechnikával művelő művészetéért.

Győr városában több évtizede végzett kiemelkedő pedagógusi, kulturális szervezői munkája, valamint az időskorúak és a hátrányos helyzetű emberek érdekében kifejtett eredményes tevékenysége elismeréseként **Bári Olga** önkormányzati képviselő, a Győr Cigány Fiataljaiért Alapítvány kuratóriuma elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkereszt (polgári tagozat) elismerésben részesült. Csakúgy **Déki Lakatos Sándor** zenekarvezető, primás több évtizedes, határainkon túl is elismert művészetéért, a magyar

és a cigány zenekultúra magas színvonalú terjesztéséért, valamint **dr. Ladányi János** szociológus, a szociológiai tudomány kandidátusa, a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi tanára a városszociológia, a roma kisebbség helyzete, valamint a kirekesztettség, a szegregáció és a szegénység

egyenlőségi miniszter által felterjesztett – állami kitüntéseket. A Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztet (polgári tagozat) adományozták a magyar és cigány-zenekultúra magas szintű hazai és nemzetközi színvonalú terjesztése területén kifejtett tevékenységéért **Lakatos Miklós** primásnak,

Kossuth-díjat vehetett át határainkon túl is méltán népszerű előadóművészetéért, a cigányzene magas művészi színvonalú műveléséért **Bangó Margit**

körében végzett, nemzetközileg is elismert kutatásai, valamint oktatói tevékenysége elismeréseként.

Szintén dr. Sólyom Lászlótól vehette át – **Göncz Kinga** ifjúsági, családjogi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter előterjesztésére – a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet **Rácz Pál** előadóművész, hangszerkészítő mester.

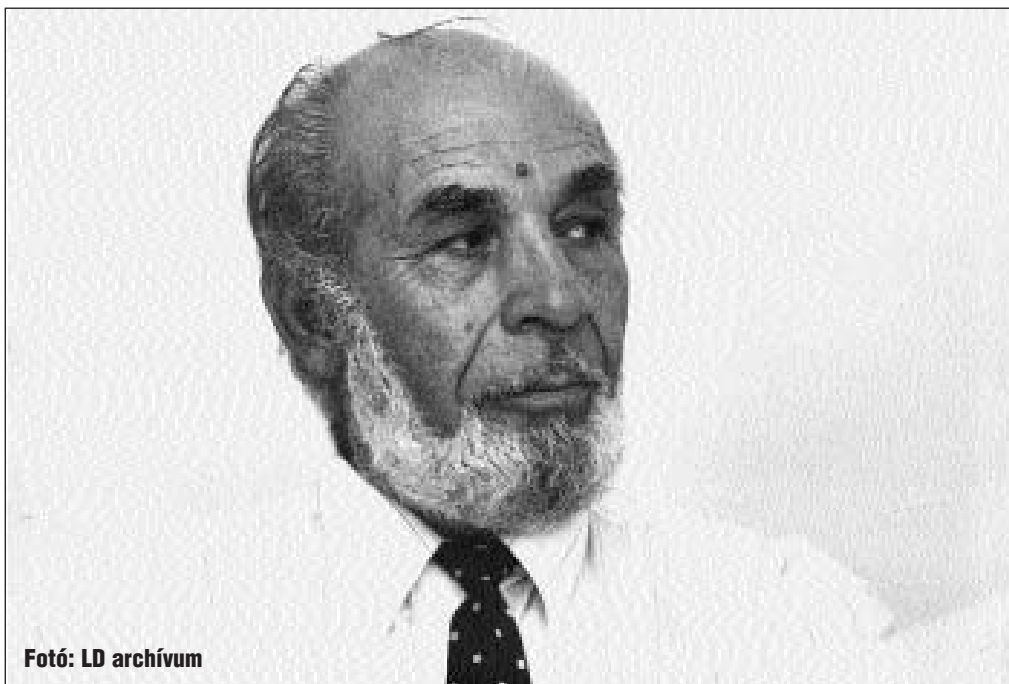
* * *

A Magyar Köztársaság elnöke megbízásából Göncz Kinga és **Teleki László**, az ICSSZEM politikai államtitkára a tárca március 13-i ünnepségén adta át – az ifjúsági, családjogi, szociális és esély-

előadóművésznek, kiemelkedő szakmai munkája, közszolgálati tevékenysége elismeréséül **László Bencsik Judit** újságírónak, a Rádió C szerkesztő-műsorvezetőjének és **Szomora Szilárdnak**, a Nógrád Megyei Cigány Kisebbségi Képviselők és Szószólók Szövetségének elnökének, a salgótarjáni Családsegítő és Gyermekejóléti Szolgálat intézményvezetőjének, az Országos Cigány Önkormányzat képviselőjének a roma integráció érdekében, a roma reintegrációs program, az esélyegyenlőség javítása területén kifejtett eredményes, példamutató tevékenységéért.

A Magyar Köztársasági Bronz Érdemkereszt (polgári tagozat) elismerésben részesült művészeti alkotómunkában és az előadóművészetekben kifejtett kimagasló teljesítményéért **Dörömböző Géza** primás, **Farkas István** zenesz, a Reményi Ede Cigány Zeneszövetség megalapítója és elnöke a magyar cigányzene kultúra hazai és külföldi terjesztése, kulturális és zenei képzések területén több évtizeden át kifejtett kiemelkedő művészeti tevékenységéért. Továbbá a romák életminőségének javítása, társadalmi beilleszkedésük területén végzett munkája, szervező tevékenysége elismeréseként **Rácz Dezső**, a magyargéci Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke; a roma emberek társadalmi integrációja, a hagyományörző rendezvények, a cigányközösség szervezése érdekében kifejtett eredményes, példamutató tevékenységéért **Orsós Vendel**, az Európai Unió Roma Ifjúságért Egyesület elnöke; **Rostás Zsigmond**, a Hajdúhadházi Kisebbségi Közösségi Ház elnöke cigány kisebbségért, az elesett emberek életminőségének, esélyegyenlőségének javítása, sikeresebb társadalmi beilleszkedésük, másságuk elfogadása, emberi és polgári jogaik, hagyományaik védelme és őrzése céljából végzett eredményes munkájáért.

Nemzeti ünnepünk, március 15-e alkalmából szakmai elismeréseket adott át **dr. Bozóki András** a nemzeti kulturális örökség minisztere, köztük Liszt Ferenc-díjat **Oláh Kálmán** jazz-előadóművésznek kiemelkedő zenei és előadóművészi tevékenységéért, **Miniszteri Elismerő Oklevelet** pedig **Fátyol Józsefnek** a cigányzene népszerűsítésében végzett több évtizedes tevékenységéért.

Fotó: LD archívum

LAKATOS MENYHÉRT 80 ÉVES

♣ 80 évvel ezelőtt, április 11-én a Vésztő-Okány között húzódó legelőn, Isten szabad ege alatt született Lakatos Menyhért. Küzdelmes, göröngyös, de teljes és méltóságos utat járt be. Roma értelmiségi generációk bontogatták szárnyaikat a Nagy Tölgy árnyékában. Holdudvarában éltek újságírók, írók, költők, képzőművészek, festők, grafikusok, roma politikusok. Köpönyege alól bújtak ki a tehetségek. Isten éltesse születésnapja alkalmából.

SIKERES „MULTIKULTÚRA”

♣ Egyes pedagógusok hasznosnak, míg mások felesleges pénzkidobásnak ítélik azokat az oktatási anyagokat, amelyek a Program ÖT (Összetartó Társadalom) oktatási komponensének keretében készültek el a közelmúltban. A komponens tevékenységének egyik legfontosabb célja az volt, hogy szemléleti és módszertani változást idézzon elő a résztvevő iskolákban és környezetükben. Mivel a projekt futamideje igen rövid, ezért a program vezetőinek reményei szerint az eredmények főleg hosszú távon válnak majd érzékelhetővé. Több iskolában kiállítást is rendeztek az elkészült munkákból Mindez azon a konferencián hangzott el, amelyen a Program ÖT kétéves tevékenységét zárták le.

MILLIÁRDOS LAKÁSPROGRAM ROMÁKNAK BULGÁRIÁBAN

♣ A bolgár parlament jóváhagyta azt a nagy lakásépítési programot, amellyel a kormány próbálná megoldani a romák lakhatási problémáit. A lakásprogram tervezett költsége egy milliárd leva, azaz több mint 130 milliárd forint, amelyből 30 ezer lakást építenének az országban a romáknak. Ennek az összegnek negyven százalékát az állami költségvetés állná, a maradékot pedig uniós alapból és a helyi önkormányzatok költségvetéséből biztosítanák. Bulgáriát az utóbbi években több kritika érte a különböző nemzetközi fórumokon, hogy nem tesz eleget az országban élő csaknem félmillió roma élet-

körülményeinek javítására. A hivatalos statisztikák szerint a bolgár romák döntő többsége nyomorban él. Bulgáriában az 1992-es népszámlálás során 313.396 fő, a teljes lakosság 3,7%-a vallotta magát romának, míg a becslések szerint ennek csaknem a dupláját teszi ki a roma közösség.

ROMA FIÚKAT VERTEK A BIZTONSÁGI ŐRÖK

♣ Csehországban a rendőrség nyomozást indított két biztonsági őr ellen, akik egy bevásárlóközpontban brutálisan bántalmaztak két roma fiút. Az eset az észak-morvai Krnov városában történt, ahol a helyi Hypernova nevű szupermarket két biztonsági őre megvert két roma fiatalot feltételezve róluk, hogy loptak. Az őrök ütlegették, rugdosták a huszonéves fiúkat,

majd fegyvert tartva a fejükhöz arra kényszerítették őket, hogy meztelenre vetkőzzenek, és így kidobták őket a bevásárlóközpontból. Az észak-morvai rendőrség szóvivője elmondta: eljárást indított az őrök ellen, akik közül csak az egyik van meg, a másik még bujkál. A 34 éves, egyébként boszniai állampolgárságú őr önként adta fel magát a rendőrségen, ahol zsarolással és a hivatali visszaéléssel gyanúsítják. A férfi ráadásul engedély nélkül tartózkodik Csehországban, ahonnan korábban már kiutasították. A szóvivő hozzátette: egy húszéves roma fiú ellen is eljárást indítottak, aki az eset után barátaival a szupermarket két olyan biztonsági őrére támadt, akiknek semmi közük sem volt az ügghöz.

AZ 1956-OS FORRADALOM BUDAPESTI ESEMÉNYEINEK ROMA SZEREPLŐI

♣ „Az 1956-os forradalom budapesti eseményeinek roma szereplői” címmel a Kurt Lewin Alapítvány kortörténeti dokumentációt készít az 1956-os forradalom 50. évfordulójára. Az interneten megjelenő archívum célja elsősorban azon romák bemutatása, akik tevékenyen részt vettek az 1956-os forradalomban, de szeretnének megszólaltatni azokat is, akik szemtanúkként be tudnak számolni azokról az eseményekről, amelyekben érintve voltak. A Kurt Lewin Alapítvány várja azon romák jelentkezését, akik a forradalmi eseményekben részt vettek, és szeretnék emlékeiket a forradalmi, valamint az azt követő időszakról a szélesebb közönség elé tárni. A jelentkezéseket az alábbi elérhetőségek valamelyikére várjuk 2006. április 15-ig, név és elérhetőségek (postai vagy elektronikus levélcím, telefonszám) megjelölésével. Kurt Lewin Alapítvány – RomaPage 1052 Budapest, Váci utca 9. III. em. 1. Te-

lefon: 06-1-411-0940 Fax: 06-1-411-0941 Mobil: 06-30-337-6499 E-mail: kla@kla.hu, romapage@kla.hu

EGY ROMA ÚJSÁGÍRÓNŐT IS JELELTÉK A BÉKE NOBEL-DÍJRA

❖ Béke Nobel-díjra jelölték a Roma Sajtóközpont (RSK) egykori munkatársát, S. Kállai Szilviát – adta hírül a Női Médialobby Egyesület CEEW News hírszolgálat. A svájci 1000 Peace Woman nevű szervezet ezer nőt jelölt az idén a díjra, Magyarországról a roma újságírónt az RSK-ban végzett újságírói, illetve a Rádió C-ben végzett riporteri-szerkesztői munkásságáért. A 2000-ben Szegő Tamás díjat nyert újságíró tényfeltáró riportokat készített egyebek mellett a roma kismamákat ért egészségügyi diszkriminációról, a gyermekvédelmi rendszer hiányosságairól, az állami gondozottak külföldi örökbefogadásáról és női magazint is vezetett a Rádió-C-ben. A női szervezet az idén másodszorra jelölt nőket a díjra, melyet az elmúlt tizennégy évben egy nőnek sem ítélték oda. A Béke Nobel díj 1901-es alapítás óta mindössze kilenc nő részesült a kitüntetésben.

A CSEH MINISZTERELNÖK KÉRJEN BOCSÁNATOT A MEDDŐVÉ TETT NŐKTŐL

❖ Uniós emberjogi szervezetek azt akarják elérni, hogy a cseh miniszterelnök kérjen bocsánatot a kényszer-sterilizált nőktől, a törvényhozók pedig kezdjenek el foglalkozni az ország emberjogi biztosának jelentésével, amely szerint ötven esetben beigazolódtak a meddővé tételek. A csehországi ombudsman meg tavaly év végén készítette el azt a jelentést, amely szerint igazolódtak a roma nőkön elvégzett kényszer-sterilizációs műtétek, és amelyből az is kiderül, hogy a meddővé tett nők többnyire nem egyeztek bele a műtétbe, illetve az, hogy az orvosok sokszor pénzt ajánlottak azért, hogy a páciensek alávegyék

magukat a beavatkozásnak. A felajánlott összeg 2000 korona volt (kb: 13 ezer forint), amelynek felét az érintettek élelmi-szervásárlásra költették volna. Az ombudsmanhoz több mint 80 panasz érkezett, ebből 50 esetet lehetett bebizonyítani. Az ombudsman a jelentést eljuttatta az Egészségügyi Minisztériumnak, a cseh kormánynak, és egy olyan törvényjavaslat elfogadását javasolta, amely kártérítést biztosítana a sterilizált nőknek. A mai napig azonban sem a kormány, sem az Egészségügyi Minisztérium nem válaszolt a biztosnak, aki most angol nyelvű fordításban is nyilvánosságra hozta a kényszer-sterilizációkkal kapcsolatos vizsgálati eredményeket. Uniós emberjogi szervezetek pedig felszólították a cseh politikusokat és a törvényhozókat, hogy kezdjenek el foglalkozni a jelentéssel. A szervezetek azt is javasolják, hogy a cseh miniszterelnök kérjen nyilvánosan bocsánatot az áldozatoktól.

SIKER

❖ Szécsi Magda Időtépő c. regényéből A csend mögött című novellát beválogatták az „Év novellái 2006” antológiába, melyet a Magyar Napló ad ki. A novellákat neves írók válogatták.

700 ROMATELEP EMBERTELEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT

❖ A legutóbbi „romatelep felmérés”-ből derült ki, hogy a Zala megyei Vasboldogasszony romatelepén élnek a legrosszabb körülmények között. Magyarországon több mint 700 telepen 120 ezer ember él embertelen körülmények között. A telepek rangsorát az épületek minősége, és az alapján állították fel a kutatók, hogy van-e dögkút, személtalrakó, vagy vízenyos terület a telep közelében.

A RomaPage, a Romnet, az RSK, a Népszava, és az MTI cikkei alapján összeállította: Paksi Éva

ORBÁN HELYET AJÁNL A ROMÁKNAK A KORMÁNYBAN

Orbán Viktor szerint nem romaügyi miniszterre van szükség, hanem arra, hogy az egészségügyben, az oktatásügyben és minden egyes roma életet érintő területen a romáknak képviselője legyen a legmagasabb államigazgatási, kormányzati szinten.

Az élet minden területén figyelembe kell venni a roma szempontot – hangsúlyozta Orbán Viktor március 27-ei budapesti fórumán, egyben a romák minél erősebb érdekképviseletét szorgalmazva. A Fidesz miniszterelnök-jelöltje mintegy 100–150 fős roma közönség előtt tartott fórumon azt mondta: nem az a jó megoldás, ha egyetlen helyen foglalkoznak a romák ügyeivel, hanem arra van szükség, hogy az élet minden területén figyelembe vegyék a „roma szempontot”.

„Tehát nem egy romaügyi minisztériumra van önmagában szükség, hanem szükségünk van arra, hogy az egészségügyben, az oktatásügyben, minden egyes roma életet érintő területen a romáknak képviselője legyen, aki a legmagasabb államigazgatási, kormányzati szinten is képes ezzel foglalkozni” – tette hozzá a Soroksári út egyik műtermében tartott fórumon, amelyen Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke is szót kapott.

Orbán Viktor szerint arra van szükség, hogy a romák megszervezzék magukat, képviseltesék magukat a magyar közéletben, az önkormányzatokban, a szakmai képviseletekben és az Országgyűlésben is. Ránk számíthatnak, mi segítünk abban, hogy ezt a munkát elvégezzék – tette hozzá, jelezve, hogy a Fidesznek a legjobban szervezett roma közösséggel, a Lungo Drommal van megállapodása, amelynek jegyében lesz roma csoport a parlamentben.

„Könnyű, gyors ígéretet”

A politikus a mintegy másfél órás fórum végén arra hívta fel a résztvevők figyelmét, hogy választás előtt mindig befolyásolni akarják a romákat, rendszeresen megkörnyékezik őket „könnyű és gyors ígérekkel”, azt remélve, hogy ezért odaadják a szavazatukat. Orbán Viktor ugyanakkor arra intett: „nem éri meg odaadni a becsületet semmilyen rövid távú előnyért”.

Orbán Viktor a fórum során a közönségből több embert is mikrofonhoz szólított, roma vállalkozót, ápolónőt, zenészt, végül a hozzászólásokat összegezve elmondta: szükség van cigány vállalkozók támogatására, és érdemes olyan programot is kidolgozni, amely a falun élők romák számára a gazdává válás lehetőségét nyitja meg.

Roma védőnőket a cigánytelepekre

A Fidesz elnöke fontosnak nevezte az iskoláztatást és a szakképzést, és ígéretet tett arra, hogy ha kormányra kerülnek, akkor folytatják az előző ciklusban elkezdett roma ösztöndíj programot is. Véleménye szerint külön figyelmet kell fordítani az egészségügyi ellátásban a romákra, olyan roma védőnői hálózatra van szükség, amelynek tagjai rendszeresen járják a cigánytelepeket.

A hónap hírei • A hónap hírei

Farkas Flórián

A cigányság fekete évei

100 nap és 100 lépés a szakadék felé

Közelednek a 2006. évi országgyűlési választások. Mindannyiunk számára fontos feladat, hogy élve a Magyar Köztársaság Alkotmánya által biztosított jogunkkal részt vegyünk ebben, és felelős döntést hozzunk. Felelős döntést, amelyet az eddigi tapasztalataink, az elmúlt négy év során tapasztalt kormányzati döntések és eredmények – pontosabban szólva – eredménytelenségek alapoznak meg.

A magyarországi cigányság és a magyarországi szegénység szempontjából 2002-ben új korszak kezdődött.

A Medgyessy Péter által megalakított MSZP–SZDSZ koalíció soha nem látott nyomorba döntötte a cigányságot, országszerte tapasztalható az elkeseredettség.

A Gyurcsány Ferenc által hangoztatott „igazságosság”, az igazságosabb Magyarország nem valósult meg. A miniszterelnök cigány nyelven történő köszöntésén kívül a cigányságért nem tett semmit a kormányzat.

Az eltelt négy év alatt a MSZP–SZDSZ kormányzat csak ígéreteket fogalmazott meg, de a tettek elmaradtak, és ez oda vezetett, hogy a rossz körülmények között élő cigányság számára kilátástalanná vált az élet ma Magyarországon.

**Mi történt négy év alatt?
Semmi!**

A költségvetés

A jelenlegi kormány megalakulása óta folyamatosan csökkentette a cigányság integrációjára fordítható költségvetési forrásokat. Egyre kevesebb pénz jutott a családtámogatásra, az oktatásra és a kultúrára, amelyek a cigány integrációs programok kiemelt területei voltak.

A kormányzat teljesítménye ezen a területen annyi, hogy az elkülönített, ellenőrizhető pénzeket összevonták, így a cigány integrációra fordítható összegek ellenőrizhetetlenné váltak, megszűntek a nevesített összegek. A cigányság problémái egy olyan minisztérium fennhatósága alá kerültek, amelynek tevékenységében a cigányügy elhalványul.

A kormányzat tessék-lássék tevékenysége kezdeti szakaszán cigányügyi államtitkárságot hozott létre,

A cigány integráció útvesztője

azonban a költségvetés folyamatosan növekvő hiánya ezt később megszüntette, és az Ifjúsági, Családügyi Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium hatáskörébe sorolta át. Megszüntette így annak lehetőségét, hogy a cigányügyet kormányzati szinten bárki is képviselje.

Munkahely, munkahelyteremtés

Az MSZP–SZDSZ kormány

ígéretei között szerepelt az igazságos Magyarország, a szegénység támogatása. A többszáz ezer új munkahely megteremtése csupán hangzatos ígéret volt. A cigány családok számára nem kínált lehetőséget a kormányzat, sőt a korábbi közcélú munkahelyek létrehozását is korlátozta.

Az újabban meghirdetett közcélú munka programja is kérdéses, hiszen abban csak azok vehetnek részt, akik

regisztrált munkanélküliek. A cigányság körében azonban sok olyan ember van, aki nem az. Ezeket a családokat a kormányzat beletényszerítette a fekete munkavállalásba, az alkalmi munkákból történő tengődésre. A települési önkormányzatoktól elvont támogatások tovább súlyosbították ezt a helyzetet.

Az Európai Unió pályázati pénzekből finanszírozott átképzések sem hozták meg a várt eredményeket, hiszen csak egy szűk réteg rövid ideig tartó foglalkoztatását teszik lehetővé.

A kormányzati politika mára megteremtette azt a helyzetet, hogy a cigányság körében általános a 60-70%-os, sok településen pedig a 9-100%-os munkanélküliség.

A 2002–2006 közötti időszak foglalkoztatási politikája kudarcot vallott.

Munkahelyek helyett fekete munka és segély – a Gyurcsány-kormány ezt tette le az asztalra

Otthonteremtés – telepfelszámolás

A magyarországi cigányság egyik legnagyobb problémája az embertelen lakáskörül-

körülmények között élő cigánycsaládok között mesterségesen konfliktust gerjesszen, hiszen teljesen tisztázatlan szempontok alapján kerültek kivá-

ségekben megnyugtató és megfelelő árvízvédelmi rendszert építsen ki, hogy ezeknek az embereknek legalább szerény hajlékukat megóvjá.

A szociálliberális kormányzat otthonteremtési támogatása és telepfelszámolási programja átgondolatlan folyamat, amelyből a szegénységben élő roma családok kimaradtak, helyzetük tovább romlott.

mények között való élet. Az MSZP-SZDSZ kormány által meghirdetett telepfelszámolási program által lebegtetett és folyamatosan csökkentett támogatásból csupán néhány – a kormányhoz közel álló, „kegyelt” településen indult meg a munka, félsikerrel. A program erkölcsileg megkérdőjelezhető sikere abban mutatkozott meg csupán, hogy a hasonlóan rossz

lasztásra az egyes települések.

Az otthonteremtési támogatás szűkítése miatt a kedvezményes hitelek általában a cigány családok számára elérhetetlenek.

Emellett azonban nem lépett a kormányzat annak érdekében sem, hogy a veszélyeztetett tér-

Az MSZP-SZDSZ programja kudarcot vallott.

Családtámogatási rendszer

A családtámogatási rendszer átalakítása szintén az „igazságosság” jegyében történt meg. Ez tulajdonképpen nem volt más, mint egy ügyesen végrehajtott büvészmutatvány, amely során a családi pótlékot felemelte a kormány, de ezzel együtt elvette a 13. havi juttatásokat. Megszüntette a gyermekvédelmi támogatást, amelynek összege nagyobb volt, mint a családi pótlék-emelés mértéke.

Az új „igazságos” rendszerben azok a családok jártak a legrosszabbul, amelyek három- vagy több gyermeket nevelnek, és ahol a szülők minimálbérből, vagy munkanélküli segélyből tartják fenn családjukat. A „Megdupláztuk a családi pótlékot!” számításból kimaradt az a fontos tény, hogy a magyarországi munkavállalók közül kb. 700 ezer fő minimálbérből kénytelen élni.

Nem segítette a könnyebb boldogulást az ÁFA csökkentés sem. A szegény em-

Más-más perspektívák, az elérhetetlen álom

A gyermekeinket
nem adjuk intézetekbe

berek által vásárolt alapvető élelmiszerek áfája nem csökkent, valamint megmaradt a magasabb adó, pl. a fűtőanyagokra, közlekedésre is.

A szociálliberális kormányzat szociálpolitikája kudarcot vallott.

Ösztöndíjrendszer

A magyarországi cigánypolitika minden kormány esetében egyre hangsúlyosabban kezelte a roma ösztöndíjak programját. A Gyurcsány-kormány változtatott azon a gyakorlaton, hogy minél több tehetséges cigány gyermek kapjon esélyt a tanulásra.

A jól működő és folyamatosan bővülő támogatói hátteret 2005-ben lerombolta, ezzel nehéz helyzetbe hozva a tanulni vágyó roma gyerekek ezreit. Megszűn-

tette az eddig működő ösztöndíjrendszert és arra kényszerítette a tanulni vágyó gyerekek családait, hogy fél évig előlegezzék meg az ösztöndíj összegét a kormánynak. Ezzel az intézkedéssel a Gyurcsány-kormány megnehezítette, sokak számára lehetetlenné tette az oktatásban való részvételt. Ez a helyzet tapasztalható a felsőoktatásban is, a cigány hallgatók száza képtelenek a tanulmányaik finanszírozására. Nem jobb a helyzet a kisiskolásoknál sem, hiszen az esélyegyenlőség hangoztatása mellett folyamatosan zárták be a kistélepülések iskoláit, ezzel ellehetetlenítve a lakóhelyen történő tanulást.

A szociálliberális kormányzat tevékenysége az oktatás területén kudarcot vallott, sok ezer cigány fiatal számára szűnt meg a tanulás lehetősége.

A szociálliberális kormány 2002-2006 közötti „igazságos” intézkedései:

- a csökkenő költségvetési támogatásokkal egyre kevesebb forrást biztosított a cigány integrációra, a támogatások rendszerét, az elosztást átláthatatlanná tette az ICSSZEM keretein belül
- a munkahelyteremtő programokból a magyarországi cigányság kimaradt, a különböző támogatási formák számukra elérhetlenné váltak
- az otthonteremtési rendszer megreformálásával elérhetlenné tette a cigányság számára, hogy részesüljön a lakásépítési támogatásokból, a telepfelszámolási program kivitelezésével mesterségesen konfliktust gerjesztett a szegény sorban élő cigány családok között
- a családtámogatási rendszer átalakításával a megígért többletjuttatás helyett pénzt vettek ki a cigány családok zsebéből
- az esélyegyenlőség megteremtése érdekében, az ösztöndíjrendszer megreformálásával és a települési iskolák bezárásával a cigány gyerekek ezreit zárták ki a tanulás lehetőségéből.

A Medgyessy–Gyurcsány kormány cigánypolitikája kudarcot vallott! A cigányság nem bír ki még 4 évet. A kormányváltás az egyetlen lehetőség a számára, így valósulhat meg először egy olyan program, amelyet a Lungo Drom készített és amely biztosítja a cigányság átfogó társadalmi integrációját, beilleszkedését.

A Gyurcsány-kormány
oktatáspolitikája:
– bezárt iskolák
– generációs lánc megszakítása

Fotók: Nyári Gyula

Cigány integrációs program (részlet)

A rendszerváltás óta eltelt időszakban a magyarországi cigányság helyzetével sokszor és sokféleképpen foglalkoztak, de eddig egyik kormányzati erőnek sem sikerült megfelelő hatékonyságú cigánypolitikát végrehajtania. Tagadhatatlan, hogy kisebb-nagyobb eredményeket fel lehet mutatni, de a cigányság egészét tekintve nem történtek alapvető fontosságú változások.

Ez a helyzet mára gyökeresen megváltozott, hiszen a Fidesz-Magyar Polgári Szövetség és a Lungo Drom között elsőként létrejött, példaértékű megállapodás egyértelművé tette, hogy a többségi társadalom nagy része mára elfogadó, befogadó a cigánysággal szemben. A szövetség így elsőként biztosította a magyarországi cigányság nagy részének országgyűlési képviseletét.

Ezen túlmenően a polgári oldal teremtett arra lehetőséget, hogy az Európa Parlament külön bizottsága foglalkozzon a cigányság problémáival.

Ma lehetőség van arra, hogy a polgári kormányzás alatt a cigánypolitika sikeres ágazattá váljon, a többségi társadalom és a cigány kisebbség összefogva, együtt keressen megoldást a problémákra, és modellértékű példát adjon a kelet-közép-európai utódállamoknak, valamint az Európai Uniónak egyaránt a cigány integráció tekintetében.

A 2006-os polgári kormányzás integrációs törekvésében meg kell valósítani, hogy a magyarországi cigányság körében is meginduljon a polgárosodási folyamat, amely lehetőséget teremt a középosztály kialakulására, megerősödésére,

amely biztosítéka a programnak.

A megvalósítás során az eddigi gyakorlattól eltérő szemléletre van szükség, amely nem a gondoskodó, hanem a segítő, motiváló állam szerepét helyezi előtérbe, és perspektívát kínál a cigányság azon részének, amely jelenlegi helyzetén képes és akar változtatni. Ezáltal a magyarországi cigányság nagy része a nemzetgazdaság aktív tagjává, adófizető állampolgárrá válhat.

Ennek érdekében a kormányzati ciklus alatt átgondolt, kormányzati irányítású cigánypolitika megvalósítását kezdjük el, amely a szükséges források folyamatos biztosítása mellett kormányzati ellenőrzést és garanciát ad a program sikeres megvalósításához.

A kormányzati ciklus ele-

jén kialakítandó egy központi irányító szerv, amely az eddigi gyakorlattól eltérően nem egy szűk elit kompetenciájába adja az integrációs politikát, hanem az államigazgatás minden területét magában foglaló, összehangolt cigánypolitikát valósít meg.

Az új típusú cigánypolitika meghozhatja az áttörést a magyarországi cigányság életében, amely aktív kormányzati szerepvállalásra, a többségi társadalom befogadására, a cigányság integrációs törekvéseire építve hosszú távon kiteljesítheti az integrációs programot, amely magyar modellként az Európai Unió kisebbség- és cigánypolitikájának is modellje lehet.

Csak ez az átgondolt, nyílt és őszinte kormányzati stratégia hozhat sikert a cigányság integrációjában.

„Egy ember sincs, akivel bemernék menni az erdőbe...”

– interjú Szécsi Magdával –

– 2005. december 9-én megjelent új kötete, az *Időtépő*. Örül neki?

– Örülni írás közben szoktam, és akkor, ha valakinek örömet szereztem azzal, amit írtam. Az „*Időtépő*” 2004 telén írtam. Túl vagyok rajta, így különösebben nem érdekel már, hiszen benne vagyok egy új történetben, és elkészült az *Álmoskönyvem* is, készül a „Mit szeretnél Édes úr” című regényem is.

– Ön nagyon termékeny.

– Szeretek írni, szeretem a figuráimat, szeretem lélekkel megtölteni az elképzelt szereplőimet. Az írás nekem játék. Sosem dolgozom hónapokig, évekig egy könyvön, sosem izzadok bele az írásba, mint mások, és sosem teszek el magamtól cetliket, mintha Dárius kincse lenne. Van bennem elég gondolat, és elég humorérzék is ahhoz, hogy könnyen vegyem az írást. Szóval nekem valóban játék az írás. Olyan játék, amiben tökéletesen szabad lehetek, amivel taníthatok és szembesíthetek.

– Szembesíthet?

– Igen. Embereket önmagukkal, magamat magammal, múltat jelenel, értéket az értéktelennel, hazugságot az igazsággal, csúnyát a széppel és így tovább. Ezt valaki megérti, és van, aki nem.

– Hogy fogadták az *Időtépőt* a romák?

– Nem jól! Durván. Irigyen. Kicsinyesen. Értetlenül. De megszoktam! Sosem voltam népszerű író, népszerű ember a cigányok körében, ami különösebben

nem rendít meg, mert tudom, hogy azoknak, akik felhívtak vagy trágár sms-eket küldtek, sokszor kell még újjászületniük, hogy elég érzékenyek legyenek az én látásmódomhoz, stílusomhoz, és lelkiségemhez! Majd írnom kell egy könyvet az emberi butaságról is... Amiből ma akkora piramist lehetne felépíteni, hogy a csúcsa az egekig érne. Taszít a butaság, a korlátoltság, a gőg, a hatalomvágy, a hamisan értelmezett hagyománytisztlet, amiről éppen azok szavalnak, akik két lábbal tapossák a cigány hagyományokat. Viszont ezek a fals cigányok jól megélnék belőle, mert

eladható áru, egy fals világban, az általuk falssá tett cigány kultúra, míg a valódi értékeink, az igazi cigány kultúra háttérbe szorul. Nem csak a hiteles irodalom, de a hiteles cigány zene is.

– Kik voltak ezek a cigányok?

– Diplomás, hatalmon lévő romák, akik szerint be kellene tiltani az *Időtépő* című könyvemet, mert árt a romáknak. Az én könyvem árt szerintük, és nem az ő csalásaik, hazugságaik, árulásaik, pénz és hataloméhségük! Nevetséges! Az *Időtépő* a legjobb könyvem, ami idáig megjelent. Tudom mit csináltam! Ők nem tudják, mit csinálnak...

– Pozitív kritikát nem is kapott ezek szerint?

– Dehogyan nem! A magyar olvasóktól! Ők értettek, és rendkívül fontos munkának tartják az *Időtépőt*, épp úgy, ahogy én. **Bódis Kriszta** író, dokumentumfilm rendező odáig ment 2006. január 19-én, a Centrál Kávéházi könyvbemutatón, hogy szerinte jobb vagyok, mint **Márquez**. Na, ettől jól megijedtem! Ha elhittem volna, akkor most nem tudnék leírni egy mondatot sem. **Lovas Ildikó** könyvkiadó szerint pedig az *Időtépő* egyenrangú mű, **R. Martin Dugard**, Thibault családjával. Hosszan sorolhatnám még a pozitív visszajelzéseket, de minek? A romák érdektelenségét, értetlenségét nem feledtetik el az orvosoktól, íróktól, szociológusoktól kapott szép szavak, de köszönöm nekik!

– A könyvet **Zsigó Jenőnek** ajánlotta, ő mit mondott?

– Semmit. És ez a csend tökéletesen kielégít engem...

– A könyvet a **Nemzeti Kulturális Alapprogram** támogatta, aki...

– Itt álljunk meg egy kicsit! A támogatást nem az *Időtépő*, kapta, hanem **Jókai Anna** a megjelenés előtt álló kötetére, de lemondott a támogatásról az én könyvem javára, hogy az *Időtépő* megjelenhessen! Úgy hogy lépünk tovább, erről úgy sem lehet többet mondani, de amit elmondtam, az önmagáért beszél!

– Mi foglalkoztatja roma ügyben?

– Sok minden, hiszen cigány vagyok! Sokat gondolkodom a cigányság belső stabilitásának hiányán, a politikusaink felkészületlenségén, ezen az örült nagy szociális önámításon, aminek mindig beugranak a választások előtt. Azon is gondolkodni szoktam, hogy mi történne, ha nyilvánosságra kerülne a roma besúgók listája.

– **Mi történne?**

– Lehet, hogy semmi. De lehet, hogy sor kerülhetne végre a társadalmi, politikai, kulturális, szellemi, művészeti életünk újbóli megszervezésére! Nem kerülhetnének tanulatlan sógorok, rokonok, haverok fontos beosztásokba. Cigány orvos kerülne az Egészségügyi Minisztériumba, jogász az Igazságügyi Minisztériumba, a Rádió C élére szakmailag, emberileg kiváló, tapasztalt, megfelelő ember kerülhetne, aki nem csak a saját baráti körét favorizálná, aki politikailag független lenne, elvégre az mégis csak a mi rádiónk, és nem egy vékony, baráti réteg rádiója. Ezek normális vágyak, normális elvárások, hiszen a szószéken sem mérsárosok, szobafestők prédikálnak, hanem teológiát tanult lelkészek, ahogy ennek lenni is kell, normális körülmények között. Mindenkinek a saját területén kellene magasrendűt alkotnia, de sajnos alig is van olyan, aki a maga helyén lenne. Ez érvényes az egész társadalomra, nem csak a cigányságra. Az önjelölt zsenikből is nagyon elegendem van!

– **Sok ellensége van?**

– Nem számolom őket, és nem érdekelnék! Nem vagyok rászorulva arra, hogy befogjam a számat, ha esetleg erre gondolt. Az én ellenségeim szó nélkül lenyelik a cigányok ellen irányuló provokatív jogkorlátozásokat. Ezek a cigányok 16 éve nem csinálnak semmit, így nem csoda, hogy a kormányzati politikában nyoma sincs semmiféle, semmilyen átgondolt romapolitikai koncepciónak. Mit tettek ezek, azontúl, hogy felvették a fizetésüket? Tudja,

mára odáig jutottam, hogy egy ember sincs, akivel be mernék menni az erdőbe. Az ember csak önmagában bízhat. Ilyen világban élünk ma. Ilyen ígéretős, kétszínű, érekből bratyizós világban, ahol az egyik embertől a másik megdögölhet, ahol az egyik népcsoporttól, a másik levegőt sem kap. Ingyen biztosan nem... Inkább beszéljünk másról.

– **Miért írt álmoskönyvet?**

– Miért ne írtam volna? Kedvem volt hozzá, pihentetett, érték hozzá, és ezzel a könyvvel is tanítani akarok. Vannak emberek, akik soha nem olvasnak verseket, de az álmoskönyveket megvásárolják. Az én álmoskönyvem tele lesz irodalommal. Érinti az öt világvallást, a Tao szexet, a történelmet, a hagyományokat, a zenét, a kabbalát, az általam gyűjtött és lejegyzett erdélyi és lengyel cigány hiedelmeket, és még sok mindent. Tele lesz személyes érzésekkel, gondolatokkal, és velem történt eseményekkel. Aki nem hisz az álomfejtésben, annak is érdekes lehet majd ez a könyv, és bizonyára tanul is belőle egy-két dolgot, rólam biztosan. Például, hogy 1984-ben láttam Ufót a Börzsönyben, hogy **Végh Alpár Sándortól** kaptam életem első **Hamvas Béla** könyvét, hogy mi a kedvenc japán étel, még a receptet is leírtam. Elképzelhető, hogy az egész könyvet én fogom illusztrálni is. Szóval nem egy megszokott álmoskönyvet írtam, de hát amúgy sem szeretem a megszokott dolgokat. Ezzel párhuzamosan kezdtem el írni a „Mit szeretnél Édes Úr?” című regényemet, ami egy örült hosszú, belső monológ, életről, halálról, álmokról, szerelemről, félelmekről. Azt gondolom, hogy ez egy rám jellemző szerelmes könyv lesz.

– **Milyen értelemben Önre jellemző?**

– Stílusában és nyitottságában mindenképpen! Formai bravúrra nem törekszem, de az érzések halálpontos közvetítésére igen.

– **Hol jelennek meg ezek a könyvek, és főleg mikor?**

– A „Naphattyú, Holdkert...”, az álmoskönyv már le van adva **Paksi Évához**, mert a könyv kiadását az Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítvány kiadója vállalta fel. Ha Éva tud rá támogatást szerezni, akkor a júniusi könyvhétre jön ki. A „Mit szeretnél Édes Úr?” a Széphalom Kiadónál jelenik meg, 2006. karácsonyán.

– **Kiállítás lesz valahol mostanában?**

– Nem lesz. Nincs kedvem kiállítani. Már túl sokan másolnak. És ez, bár jót jelent, mégis csak egy figyelmeztetés számomra, hogy tovább kell lépnem, újat kell új módon, új technikával alkotnom. Mostanában selyemfestéssel foglalkozom. Ez nem új dolog, csináltam már ilyen 1–2 barátomnak, viszont most ehhez van kedvem, míg ki nem talállok egy kizárólag rám jellemző új technikát, új stílust. Tudom, hogy meg fogom találni, mert meg akarom találni! A selyemképeimet meg elképzelhető, hogy mégis csak megmutatom egy pesti kiállításon 2006. novemberében, ha találok olyan helyet, ahol elfogadják, hogy vásárnápra akarom időzíteni a kiállítás megnyitóját. Egy időben végtelenül vágytam arra is, hogy legyen egy köztéri szobrom, de most, hogy Paksi Évával meglátogattuk **Györfi Sándor** szobrászt Karcagon, valahogy elment a kedvem a szobrászkodástól. Láttam ott egy Krisztus torzót. Pont olyat, amelyet én is terveztem volna a Holocaust emlékműhöz, ha felkérnek rá. De már kész van. Györfi Sándor elkészítette, akár holnap fel lehetne avatni.

– **Mit szól az egyre növekvő munkanélküliséghez?**

– Mit szólnék? Kétségbe vagyok esve!

– **Főleg a vidéki cigányok élete kilátástalan.**

– Hát, ezzel most nem mondott újat! Mindenki tudja... **Farkas Flórián** hetente hívja fel a figyelmet a vidéki cigányság nyomorúságos életére. Ő csak tudja, hiszen járja a vidéki kistelepüléseket, és

nem csak akkor megy le falura, ha nyüzsgőnek körülötte az operatőrök, mint ahogy teszik egyesek. Végül még sem történik semmi a nagy csinnadratta után, csak a híradóban okoskodnak és ezzel le is tudták a romákat. Szörnyű ez a nagy szegénység, amikor Magyarországon földjén Isten áldása van! Kincs a magyar termőföld. Nem szabadna éhezniük az embereknek, ki kellene használni a föld jó adottságait. Ma 40–50 ezer hektáron termeszteneek gyógynövényt, de lehetne ez a cigányok bevonásával 100 ezer hektár is. Magyarország igazi gyógynövény nagyhatalom, az EU egyik legfontosabb gyógynövény beszállítója, de lehetnének a legnagyobb beszállítók is. Az iskolázatlan romákat be kellene vonni a gyógynövény termesztésbe, egy színvonalas átképzés után. Ez járható út lenne, és jól járnának a romák is, az ország is, az Unió is. Csak hogy a cigányság bevonása a gyógynövény termesztésbe mindig akadályokba ütközik, nem a romák hibájából. Nem kapnak földet, nincs elegendő anyagi fedezetük az induláshoz. Mert nem egy ember agyában megszületett már a gyógynövény feldolgozó és csomagoló üzemi ötlete, de hol ezen, hol azon bukott el, vagy nem volt felvevő piac. Persze lehetne kedvezményekkel bombázni a cégeket, cserébe a romák alkalmazásáért, de ezek a kedvezmények eddig sosem voltak akkorák, hogy megérte volna a munkaadónak romát alkalmaznia. Elkeserítő, ami a cigányokkal történik! És nem csak vidéken. Sürgősen megoldást kell találni, mert ha nem, akkor az éhező cigány százezrek bemennek az üzletekbe, és kiszolgálják magukat, ha már a csillagokat is nekik ígértek ott a Parlamentben, nem szolgálják őket, pedig ez lenne a kötelességük.

– **Köszönöm a beszélgetést.**

Bánk Éva

Az OCIMK ebek harmincadjára került...

(200 ezer helyett majdnem elveszett egy százmilliós épület)

Általános tendencia így választások előtt, hogy a finisbe érést megelőző napokban még az is tájékozódik a potenciális „befutók” esélyeiről, aki egyébként szereti hangoztatni, hogy Őt nem érdekli a politika! Aztán nem kis megdöbbenések kíséretében stagnálja és kommentálja a választási hírcsőületet. Bevallom őszintén, jómagamat nem ebbe a kategóriába sorolom, igyekszem követni (ami néha követhetetlen) a napi politikai csatározások menetét, történéseit. Mégis azt kell mondjam, tudnak még döbbenetet kelteni bennem esélyeiket latolgató „felelőtlen” állampolgár társaim. Szóval a legnagyobb döbbenetet nem a parlamenti pártok acsarkodásai, humanista attitűdöt imitáló miniszterelnöki viselkedésminták keltették bennem, sokkal inkább „sajátjaim” mérhetetlen önbizalma – nevezzük így –. *Kolompár Orbán* pártot alapított MCF (Magyarországi Cigányok Fóruma) néven. Már ez is elég lett volna a döbbenet megjelenéséhez, mert elég nehéz tudomásul venni, hogy vannak emberek, akik „feltöltik” ezt a szerveződést, mégis akkor vette tetőfokát felháborodásom, amikor ezeket olvastam: „15%-os eredményre számít Kolompár! Nem tartja kizártnak, hogy ők lesznek a mérleg nyelve, és koalíciós partnerek lesznek az MSZP-vel!” Most sorolhatnám a „Hogy is gondolja” kezdetű mondatom után az érveket, miért is tartom óriási naivitásnak szavait, még sem teszem. Ugyanis eszembe jutott egy múlt heti telefon a szerkesztőségben, amikor *Balogh Beáta*, több diplomás cigány származású tanárnő (*Rácz Lajos* tollából már bemutatva) elmesélte a Kolompár által elnökölt és vezetett OCÖ-höz fűződő történetét. Olvassák hát, és töltsék fel Önök tartalommal azt a bizonyos megkezdett mondatomat!

„2002-ben, amikor felállt az új OCÖ irányítás, szakmai szempontokat alapul véve hívtak oda dolgozni. Nem voltam tagja egyetlen szervezetnek vagy politikai tömörülésnek sem. Egyébként történelem szakos tanár voltam. Azzal csábítottak oda az intézményvezetői állásomból, hogy szuper programokat terveznek, amelyek felelősen gondolkodó értelmes embert kívánnak. Egy budapesti embert, aki képes koordinációs feladatokat el látni. Elvállaltam a felkérést bruttó 150 ezer forintért. Nem volt jobb,

mint az intézményvezetői állásom, csak nagy előnye volt, hogy nem vidékre kellett járnom dolgozni. Azért, hogy ne „zsákba-macska” áruljak a szakértelmemmel, 15 napig ingyen dolgoztam. Ez az idő gondoltam elég arra, hogy kiderüljön tudunk-e együtt dolgozni, s ha igen, akkor megkötjük a munkaszerződést.

Nem kell utalnom arra, hogy milyen zavaros politikai helyzet állt fenn akkor. *Horváth Aladár* ment, Kolompár Orbán jött, vagdalózások, rágal-mazások, leváltások...! Ennek ellenére mindebből

kimaradva, mint iroda-vezető végeztem a dolgom. Meg voltak velem elégedve így megkötöttük a munkaszerződést. Másfél hónap elteltével az vált gyanússá, hogy egyetlen program sem indult még be. Nem indultak be a gyerekprogramok, nem készültek a karácsonyi rendezvények, amelyek *Bordácsné Rózsika* vezetése alatt kitűnően működtek. Tulajdonképpen csak ezeket a programokat kellett volna meghagyni és továbbfejleszteni. De a világon semmi nem működött. Az alatt a pár hónap alatt, amíg dolgoztam

el kellett volna kezdeni a karácsonyi ünnepség szervezését, a cigány nyelvtanfolyamokat folyamatosan indítani és bonyolítani kellett volna. Több cigány tánctanár jelentkezett, hogy bérbe venné a termet, de senkivel nem tudtak szerződést kötni, mivel olyan horribilis összeget kértek. A 100 tagút meg akarták sarcolni, azt hitték annyi pénzük van, hogy milliós terembérletet tudnak fizetni. Gyakorlatilag mindenkit kiutáltak onnan. Időnként lakodalmak lebonyolítására is szerették volna igénybe venni az épületet, de ak-

kor azon vitáztak, hogy ki takarítson. Nem volt meg a szaktudásuk semmihez! Nem tudtak se megállapodást, se szerződést kötni!

Másfél hónap elteltével egyik nap behívott az igazgató helyettes meg az akkori OCIMK igazgató, és közölték velem, hogy ha van még dolgom, azt végezzem el, és utána szépen menjek haza. Nem tudtam mire vélni a dolgot és rákérdeztem, hogy miért. Mire hajlandóak voltak közölni, hogy nem tudnak tovább alkalmazni. Ami kiderült számomra, hogy nem a személyem ellen volt kifogás, inkább abból a folyamatos káoszról eredt, ami jelen volt az intézményben. Minden a feje tetején állt. Ki maradhat, ki nem, kit

küldhetnek el, kit nem, kinek milyen szerződése van...? Igen, azt gondoltam a káosz a legmegfelelőbb kifejezés. Kimerem jelenteni, hogy az iskolázatlan, buta, szakmailag minden hozzáértést nélkülöző vezetés teremtette káosz.

Állandó parázshelyzet alakult ki a Központban. Úgy érzem, nagyon agresszív módon, méltatlanul küldtek el. Én pusztán annyit reagáltam, hogy rendben van, elmegyek, de a másfél havi béremet kérem kifizetni. Akkor ez összesen jelentett 200 ezer forintot. Vártam-vártam, de a pénzt csak nem akarták utalni. Akkor már sejtettem, hogy nem lesz egyszerű játszma, így kerestem egy ügyvédet, és munkaügyi

bíróságra vittem az ügyet. Semmire nem voltak hajlandóak reagálni, nem jelentek meg a bíróságon, még a végrehajtói megjelenéstől sem ijedtek meg. Egyáltalán nem mutatták jelét az együttműködésnek. 3 évig jártam a tárgyalásokat, 1 éve van jogerős ítéletem, miszerint ki kell fizetniük a megítélt munkadíjamat a kamatokkal együtt, összesen 3 millió forintot. Időhúzásként próbálkoztak perújítási kérelemmel, amit a bíróság elutasított. A bíróság által kijelölt végrehajtó megindította ellenük a végrehajtási eljárást, majd árverésre hirdette meg az épületet. Az OCIMK-nak tulajdonában van az épület, amelynek a felügyeletét az OCÖ látja el, és ami

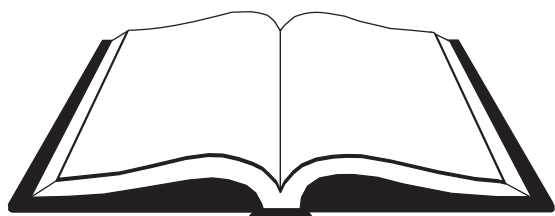
legalább 100 millió forintot ér. Ettől már valóban megijedtek és az árverést megelőző napokban megtört a jég. Közvetítő segítségével megegyezés történt és kifizettek! Végre felfogták, hogy akár fél áron is értékesíthették volna az épületet, mint amennyi a forgalmi értéke.

Ez az eredménye egy iskolázatlan, buta, analfabéta, ember a vezetésének, diktátorságának.

Ma itthon vagyok 6 hónapos kis fiammal, aki teljesen kitölti az életemet. Bár szomorú vagyok a történetek miatt, még sem érzem magam felelősnek. Én csak a járandóságomat szerettem volna, mert a pénzre nagy szükségem van!”

„Nem indultak be a programok, amelyek *Bordácsné Rózsa* vezetése alatt kitűnően működtek. Tulajdonképpen csak ezeket a programokat kellett volna meghagyni és továbbfejleszteni. De a világon semmi nem működött.” – Fotó: Nyári Gyula

KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

„Egy roma szív” – ezt a címet adta nemrég megjelent kötetének **Gaburiné Nyíri Krisztina**. Ez az első könyve, s verseket ígér.

Ezekkel azonban éppúgy adós marad, miként vélhetően a címmel is sokakat megtéveszt. Aki verseskötetet vesz a kezébe, mindig azzal a szándékkal teszi, hogy egy másik ember személyiségébe költözhessen, ha csak ideig-óráig is. Az ő szemével lásson, az ő hitével érezzen. A nem különösebben szelleműs borítón egy csinos és szemrevaló, a címsort letagadhatatlan rasszjegyeivel is hitelesítő fiatalasszony képe tekint a reménybeli

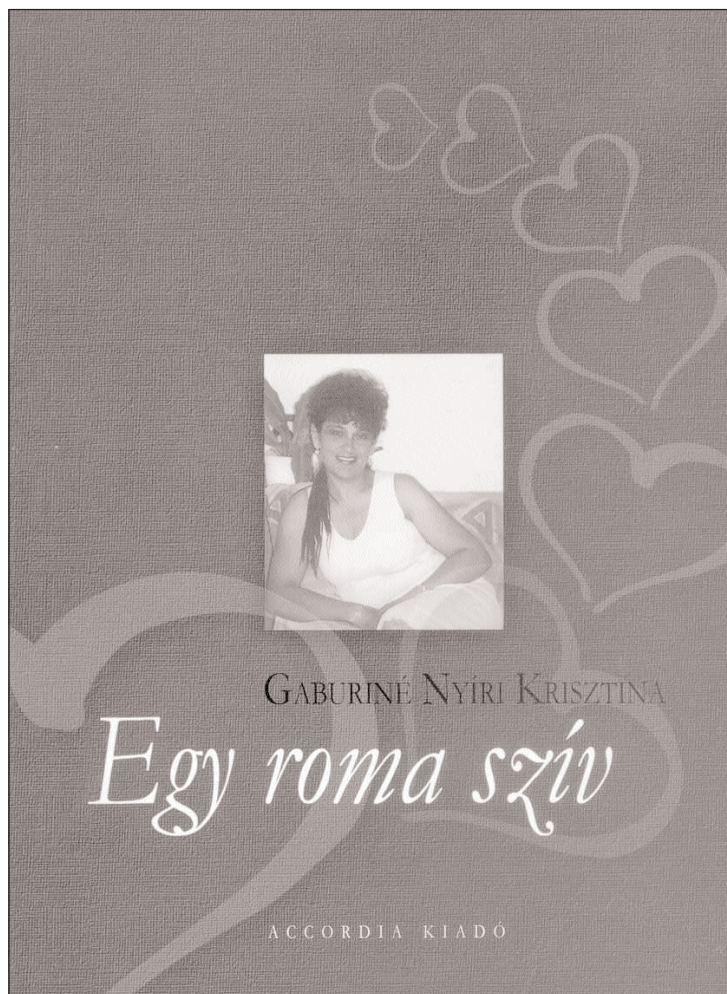
olvasóra. A versvadászra, aki minden bizonnyal azt gondolja, kosarában a pénztár felé araszolva, hogy most aztán a cigány lírai én érzéseivel, egy vérbeli roma nő sors- és életlátásával szembesül. Egy nagyon mai és nagyon sajátos élethelyzet érzelmeit dobogtathatja át a saját lelkén. Hogy belelálthat, beleérezhet a roma létbe. A könyvben közölt másfélszázad is meghaladó számú mű között azonban mindössze egyetlen egy van (a „Roma szívvel”), amelyben a szerző romasága is említést kap. Igaz, ott is csak pusztán jelzői, melléknévi, mintsem tartalmi szerepkörben.

Lapról lapra egyre élesebben vetődik fel a kérdés: mitől vers egy költemény? Ki kell mondani, még ha fáj is: dilettáns munkák ezek. Baj van a külső jegyekkel. A szerző

nem csak elbizonytalanodik benne, egyáltalán nem érzi a ritmus szerepét, s alkalmazói szinten a hangsúlyos verselés lényegét is félreérti. Vélhetően sem stimmelnek a szótagszámok, de nem tulajdonít különösebb jelentőséget az egymást váltó – igencsak eltérő hosszúságú versszakok rímképleteinek sem. A nyitóversben, a kötet legkiemeltebb helyén (Egy

kislány álma) három háromsoros versszakot egy négy- és ötsoros követ, hogy azután helyet adjon egy újabb háromsorosnak, ami után viszont négy- és kilenc sorból álló versszak következik, s egy hét sorra szabott zárja le a művet. Az ölelkezőktől a bokorrímen át az álrímekig számtalan található akár egyetlen opusban is. Egyfajta azonban szinte következetesen hiányzik: elvétele lelünk csak tisztarímre. A hályogkovácsok magabiztosságával elkövetett alkotások szerzője – úgy tűnik – azt hiszi, hogy a rím teszi a verset, ezért ragaszkodik oly makacsul és ügyetlenül hozzá. A versírás koronként továbblépett idejétmúlt lényegén, s esztétikumukkal a rímek szerepe, alakja is egyre változott. Ma már megmosolyogjuk a „vala-vala” típusú sorvégi összecsengések mesterét, akit azonban a saját kora feltétlenül tisztelt. **Tinódi Lantos Sebestyén** önismétlő ragrímjei – emlékszünk tán rájuk az egri diadalról szóló históriás énekből – réges-rég kikapottak az irodalomból, túlhaladottá váltak már századokkal ezelőtt. A változtatott ragrímek felett a 19. század végén alkonyult be. Szerzőnk sikeresebb összecsendítései azonban sokszor erre hagyatkoznak. (Sikertelen rímpárjainál megelégszik egy-egy magánhangzó visszatérével.)

Mindezeknél jóval nagyobb baj is akad. Amiről eddig szóltunk az a vers ruhája. A szabadvers korszakában akár el is hagyható. A lecsupaszított valóság rímek nélkül, szétvárt verssorokkal is működik, pusztán a gondolati ritmus s az újdonság erejével. Eredeti gondolatok, saját, vérbő költői képek, kikínálódott költői eszközök keltenek. Szerzőnk azonban elcsépelte igazságokat, s olyan – bár kétségkívül szívből jövő – érzéseket fogalmaz meg, amelyeket előtte több százan megénekeltek már az imént említett évszázad során. Olyan

hasonlatokat hív csatasorba, amelyek korunkban közhelyszámba mennek. („Őszi esőként peregnék a könnyek”, „emlékeid könnyeim-mel itatom”, „gyógyítsd meg fájó... szívemet”, „ülök a szobámban csendesen merengve”, „üzenem a bűgő széllel”, „engedd, hogy szabadon repüljek feléd, mint a kismadár”, „Csendes állomás... csókos kikötő” – és társaik). A „Remeg a testem, ha nem vagy velem”, a „mit tehet az ember, ha a gondolat pihenni nem mer”, a „Szerelmem, te tűzpiros virág”, az „Egy ismerős szempár rabja lettem”, vagy a „Ragyogd be fényeddel a létem!” – bármelyik slágerben, vagy úgynevezett magyar nótában helyt állhatna (azokból is sarjad), amennyiben hasonlóan veretes és azonos ritmusú sorok követnék. A betűrend szerint **Garai Gáborral, Garay Jánossal, Györe Imrével, de Gyónival** is egy polcra kerülő kötetben azonban sikitófrászt keltenek minden versértőben. A „vágyaaim kútján vizet én belőled veszek, / ha elszáradsz egyszer, én veled megyek”, illetve a „Láttál-e már tavirózsát / a víz felszínén úszni... kezdetű versezetek bárhány kislány emlékkönyvben helyet kaphatnának. Persze némi önkorkalatozás itt sem ártana. Ha nem lenne huszonkilenc soros a versszak, az „Éltető és fontos vagy nekem, / Ó, én édes Szerelmesem” záró fordulat is jóval hatásosabb lehetne. Akár lakat alatti lapokra íródhatott volna egy másik rímtermés is: „Kezeimet imára kulcsolom, / emlékedet könnyeim-mel itatom”. (Igazi gyöngyszem a maga nemében, bár félő, hogy már valaki elírta a szerzőnk előtt.)

Szőrnyű gondolati ficamoknak is tanúi lehetünk. Csak néhányat kiragadva közülük: „Néha imádsz, néha megalázol – a mennyekbe emelsz, / s pár perc múlva reám lépni sem mersz” – olvashatjuk a mazochista sajnálkozásnak tetsző sorokat a „Keresve a fényt!” hetedik versszakában. „Kérlek, nézz te is fáradt két szemembe! / Látni fogod, az örökkévalóig vagy belevésve!” (Ha feléd indulok). Tet-

szik érteni? A szemébe véste bele valaki magát... csoda, hogy fáradt mind a két szeme? A csoda, hogy lát mindezek után. A „Végzet”-ből idézem a következő képzavart: „Véreső hulljon égre és a földre...”. Felfele hullani? Mit nekünk gravitáció!?

Roppant izgalmas, buja asszociációkat kelt az „Egy kislány álma” szinte kihímezhető falvédőért kiáltó két sora: „Csuklomon végigcsöppen, folyik testednek árja. / Életemnek nem lehetsz te ma még a párja...”. E hívósornál is nagyobb talányt rejt „A harc” egyik szó-leleménye: „Szemeimben könny csillog, mint ékkő, / villám ez vagy mélykő?”. De térjünk csak vissza kissé a folyós sorokra! „Szeretném érezni, mit titkol az emlékezet, / szeretném inni szomjazó ajkaidról cseppfolyós szerelmedet” (Szerelmi vallomás). Szinte Kassák repülő samovárjára hajaz – de micsoda különbség! – az „Ültem a metrón...” képiadalma: „...De kibillentett ebből a mámból egy fiatal pár. / A nő mint könnyű tollpihe az ajtón beszállt”. Nem sorolom tovább, hisz elragadtatás helyett csupa-csupa kiragadás. Találhatni még bőven belőlük. Ahogyan korabeli – hangulatfestő célzat nélküli – slágersorokat is. („Egy őszes halánték, mely számomra ajándék...”, „mélyen benn laksz a szívemben”)

Régen volt ízeket idéz a „rád” helyett írt számtalan „reád”, a „veled” helyett sorra nyomtatott „véled”, a „kelt” helyett olvasható „kél”, a kinn helyetti „künn”. Akár szépek is lehetnének, ha lenne bármi szerepük. Anélkül olyanok, mint az elvásott csukák.

A versnek szánt vallomások jelentős része ezoterikus távlatokba, kozmikus magasságokba hatol, némelyik mégis mintha önmaga paródiája lenne. A saját érzések, örömek és félelmek mellett elvéve jut hely a korszakos közéleti problémáknak is. Ilyen költés például a „Makrobiotika”. Érdemes megszívlelni a tanulságát, bizakodástól átítatott végsorait! „...Mindig lesz barát, ki a kezed fogja, / ki táplálko-

zásod megcsodálja, / ki reávilágít tervekre, célokra. / A jövőben mi lesz akasztva a vándorbotra? / Algafélék, árpa, gabona, hajdina, / megdöntetett a hamuba sült / pogácsa korszaka!”.

A szerelmen és szerelemféltesen kívül néhány szerzemény – az igyekezet itt hat legőszintébbnek és leghitelesebbnek – az anyai-gyermeki érzésekről szól. Az elhunyt édesanyjának szánt anyák napi köszöntők és a saját gyermek cseperedését ünneplő verssorok roppant tiszteletreméltóak.

Gaburiné Nyíri Krisztina tisztességes szándékaiban nincs okunk kételkedni. Szinte szégyellem is, hogy így „kicikiztem”, de hát a kritikus egyben kapuőr is. Ahogy **Dobrogeanu-Gherea** fogalmazta, irányítania kell az irodalom gyermeki lépteit, bátorítania a jobbacskai írásokat, s útját állnia az egészen rosszaknak. E rovatban többször is árgáltunk már hasonló botorságok miatt.

Számtalan kockás füzet lehet szerte az országban, amelyben hasonló nivójú költészet lapul. Sokak őrzik az asztalfiókban, s többen aratnak osztatlan sikert velük a családban, a baráti körben. Az csak keveseknek adatik meg, hogy nyomdafestékhez juttassák a zsengeiket. Gaburiné becsületére legyen mondván, nem állami támogatásokból, nem címkézett-pántlikázott roma alapokból szerzett pénzt a kiadáshoz. Alighanem maga kilincselte össze a tisztelőitől a rávalót. Azoktól, akik szeretik, s akik féltették a műveit az elmúlástól. Akik beleszeretve néhány valóban gyönyörű sorába, feledték a többit. (Egy Bt., két üzletközpont és egy Kft. szerepel a támogatók közt, s az Accordia Kiadó jóvoltából születhetett meg.)

Aki azért veszi kezébe a Krisztina kötetét, hogy belelásson egy roma asszony lelkébe, mindenképpen csalódnia fog. Csalódik és rácsodálkozik... Ez a nő örül és fél, vágyakozással és érzelmekkel teli. Semmiben sem más, mint nem kreolbőrű társai. Pont olyan szeretnivaló és éppen olyan esendő.

„Egy cigány is meg tud tanulni mindent...”

Nem tudom miért van, de nem múlik el úgy év, hogy ne hívnának meg zsűritagnak egy főzőversenyre, pedig van jó pár olyan étel, amit nem tudok elkészíteni. Ilyen például a töltött káposzta. Viszont nagyon tudom értékelni azokat, akik jól főznek. *Murányi Károlynét*, *Rozál* nénit is egy főzőversenyen ismertem meg. Egy jótékonsági főzőversenyen, ahol első lett a töltött káposztájával. Ez sok-sok évvel ezelőtt volt. Ha emlékeim nem csalnak, az éhező érdi gyerekekért hirdették meg a versenyt, akinek jó része kiszédült az iskolapadból, mert nem volt mit enniük. Akkoriban felzúdult az egész ország, és adományok érkeztek Érdre, pénz, vagy élelmiszer formájában. Idősebb *Gáspár Győzővel* tele voltak az újságok, mert több millió élelmiszert állított be Érdre. Hát, ezekben a napokban ismertem meg *Rozál* nénit, ezt a finom csontozatú, öreg, cigányhölgyet, aki mindig halványlilába öltözik és télen, nyáron kalapot visel, mint a 20-as évekbeli úriasszonyok. Jól kirí a környezetéből, de nem bánja. „Nekem ez tetszik.” – mondta, amikor rákérdeztem ott a főzőverseny után. Most, amikor meglátogattam csupa csipke otthonában, éppen beteg volt. Lába gipszben, karja felkötve. „Jeges ez a tél, öregasszony ellensége...”, – nevetett rám, és elmesélte hogyan csúszott le a járdáról, egy motor elé az útra. De nem csak erről mesélt február 9-én. Mesélt a múltjáról is. Mintha tudná, hogy engem az emberek múltja, mindig jobban leköt, mint a jelene...

– *Rozál* nénin egyáltalán nem látszik a származása...

– Hála Istennek, hogy nem látszik! Ez volt mindig az én szerencsém, ezért tudtam bemagyarkodni magam mindenhova, még a háború alatt is.

– *A háború alatt gyerek volt, hogy tudta bemagyarkodni magát bárhova is?*

– Amikor anyám kérincselt, kenyérért rimázkodott az úri házak hátsó lépcsőjén, a cselédeknek, mindig vitt magával. A nagy zöldszemem, a fehér bőröm megtette a hatását és mindig volt ennivaló. Hol maradék főtt étel, hol liszt, cukor került anyám batyujába. Az úri népektől nem lehetett kérni. A cselédeknek jobb szíve volt.

– *Hol gyerekeskedett Rozál néni?*

– Kiskunhalason születtem, ott van a rokonságom.

Apám a „bugylis”, kocsmába járt muzsikálni. Oda a munkások jártak mulatni, azok is szegény emberek voltak, így nem lehetett megélni. Apámék feljöttek Budapestre amikor betöltöttem a 4. évemet. A salétrom utcába váltottak ágybérletet, hisz nem volt itt nekünk rokonságunk.

Apám gyorsan bekerült egy bandába, felvidéki cigányok voltak azok, akik itt próbáltak szerencsét. De nem ám kocsmba muzsikáltak, hanem házaknál. Hívták őket, ha bál volt a gazdagoknál, vagy más ünnep. Az a banda aki jó pártfogót talált, szerencsés volt, mert bérletbe vették őket. Másnak nem muzsikálhattak. De ilyen kevés volt. Az apámnak sikerült tényleg a szerencsére találnia Budapesten. Lett lakásunk is, ahol anyám kapuskodott és takarított, mert a Zelenkai

kegyelmes úrnak sok háza volt. Anyám pesti ruhákba járt onnantól, nem vehette fel a cigány ruhát, de nem sajnálta. Cserébe volt hol lakni, volt étel, volt szén, meg hát ugye apám muzsikált a bandával. Volt hogy napokra falura vitte őket az uraság. Apelláta nem volt, ha menni kellett, mentek.

– *Testvére nem volt?*

– Volt. Anyám olyan szép asszony volt, hogy apám a világ elől elzárta volna...

– *Hányan voltak testvérek Rozál néni?*

– Hát, „balról” volt még két testvérem, egy fiú, egy lány. Ikrek voltak. A kegyelmes úr lett a keresztapjuk, hogy ne tűnjön föl, hogy mennyire támogatja őket. Ezzel minket is... Engem is támogatott... Hát, megesett ilyesmi akkoriban is. Nem illett róla beszélni. De, jó testvérek voltunk mi hárman. Apám mindönket

egyformán szeretett. Anyám az sokszor nekem kedvezett inkább... De nem feltűnően. Sok jót köszönhattunk a Zelenkay úrnak. A háborút is az ő segítségével vésztük át. Szerencsénk volt. De ő oda veszett. Ahogy bejöttek az oroszok, onnantól nem volt hír róla. Eltűnt. Néha eszembe jut még ma is, hogy vajon mi történhetett vele. Mi 45 után is ott maradhattunk a házban, az alakosori konyhában. Anyám míg csak élt mosta a lépcsőket. Apám az nem muzsikált többet.

– *Mit csinált?*

– Ivott. Ő ivott, míg élt. Anyámnak ő lett a negyedik gyereke, de soha egy rossz szava, egy hangos szava nem volt apám miatt. Kiszolgálta szó nélkül, és mikor apám tbc-s lett, gondozta a haláláig. Amikor apám meghalt 17 éves voltam, és anyám a bátyjához küldött

Kiskunhalasra, mert megszökött a felesége és ott maradt egy 2 éves kislány az Irénke, akit nekem kellett ellátni, míg nem talált új asszonyt. De gyorsan talált magának, én mégsem jöttem vissza Pestre, mert a kisleány nem szívelte a mostoháját, hozzám ragaszkodott. Jó tíz év telt el, míg újra Pestre jöttem...

– **Mi történt a tíz év alatt?**

– Megtanultam a csipkevarrást. Meghirdették és jelentkeztem. A nagybátyám azt mondta úgy se vesznek oda engem, mert cigány vagyok, meg aztán egy cigány nem tudja azt a magyar módit megtanulni. Erre nagyon mérges lettem. Hű, a betyárját, majd én megmutatom, hogy egy cigány is meg tud tanulni mindent! Nem lehet akkora ördöngösség a csipkeverés, ha mások is megtanulták. Bementem a HISZÖV-höz és tanulhattam.

– **Mi volt az a HISZÖV?**

– A háziipari szövetkezet... És a csipkeház hirdette meg az asszonyoknak azt a lehetőséget, hogy tanulhatnak, dolgozhatnak. De sok asszony dolgozott ott. Türelem kell a csipkevarrás-hoz.

– **Gyönyörűek itt ezek a csipkék Rozál néni. Finomak, mint a brüsszeli.**

– A mai fiatalok már nem tudják értékelni a csipkét, nem divat az ilyesmi, csak a műanyag. A csipkében sok munka van, sok szépség. És megtanulhatatlan, mert a minták sokfélék. Van csillagos, velencei fátyol, rózsafüzéres, hópelyhes, harangos, harmatcseppes, tulipános, és még hol a vége...

– **Mennyi idő alatt tanultam meg a csipkevarrást?**

– Egy év alatt, úgy nagyjából, de 3 év kellett ahhoz,

hogy igazán szép munka kerüljön ki a kezem közül. Nem volt könnyű, de megtanultam.

– **Meg lehetett élni eből?**

– 1150 forint volt a havi bérem. Ez a kereset azokban az időkben nem volt túl fényes. 1960-ban is ára volt mindennek. De akkoriban úgy emlékszem, elégedett voltam. Jól esett, hogy a népművészeti boltokban árulják a gazdag külföldieknek az én kezem munkáját is. Biztosan nem jutott eszükbe, hogy egy szegény cigány munkáját veszik meg. És azért is jó volt, mert fiatal voltam. Fiatalnak lenni mindig jó. Nem fáj semmi, de ha fáj is, az sem baj, mert a fiatalok gyorsan gyógyulnak. Még a szerelmi bánatból is.

– **Rozál néni, volt szerelmi bánata?**

– Volt hát! Nem voltam én eldobni való lány, és még is eldobtak. Egy évig voltam férjnél. Anyám igazi magyaros lagzit csinált nekünk ott Halason. Kár volt! A Murányi Karcsinak annyi szeretője volt, ahányat pislogott. Azt mondta ő férfi, ő megteheti. Megtehettem, de nem velem! Elváltam tőle. Rongy ember volt! Anyám mindig azt üzent Pestről, hogy tűrni kell. De én más voltam, mint ő, én ugyan nem tűrtem el, hogy megcsaljanak. Fogtam a kis Irénkét, és visszamentem Pestre anyámhoz. A lányka már 12 éves volt és engem tekintett az anyjának. Nem tudtam volna otthagyni, de a férjemet, azt könnyű szívvel ott hagytam. Soha többet vissza se mentem Kiskunhalasra, csak egyszer, a nagybátyám temetésére. Ennyi volt a halasi életem.

– **Cigány volt a férje?**

– Nem úgy éltek, mint a többi cigány. Életmódra

nem voltak ők cigányok, ahogy mi se, de cigány volt. Jóvágású cigány volt, aki nagyon tudott udvarolni, ígéretetni... Hát, igen. Cigány volt. Nem él már. Hallottam, hogy Isten elvette a szemevilágát a halála előtt pár évvel. Isten igazságos.

– **Még mindig fáj magának az az ember?**

– Fáj. Én többet nem mentem férjhez. Már 38 éves voltam, amikor összeálltam egy magyar emberrel. 15 évet éltünk együtt, de az nem volt szerelem. Csak úgy voltunk egymás mellett. Aztán visszavágyott a falujába, de nem mentem vele. Ez a két ember volt az életemben. Egyik se kellett volna!

– **A csipkevarrást abba hagyta, ahogy visszajött Pestre?**

– Csak magamnak varrtam néha. Elmúlt a türelmem. Meg aztán volt nekem rendes munkahelyem, hiszen dolgozni muszáj volt. Ott volt anyám öreg betegen, meg Irénke, aki rám szorult. A kenyérgyárban dolgoztam. Átvevő voltam, én adtam ki a kenyereket a szállítóknak, azok meg vitték ki a boltokba. Onnan mentem nyugdíjba. A kenyérgyárból. Ahogy az ikrek is. Mindannyian kenyérgyáriak voltunk. Jó volt az! Biztos munka volt az. Az élettársam is ott volt művezető, de még az ő egyik lánya is ott dolgozott. Nem volt ritkaság, hogy egész családok dolgoztak együtt a kenyérgyárban. Sok cigány dolgozott, és a metró építkezésén is rengeteg cigány dolgozott. Most is van kenyérgyár, húsgyár, metró, még nincs munkájuk a cigányoknak. Ezt nem értem, mert akkor kik dolgoznak a gyárakban? Vagy a vasúton? Régen a

cigányok dolgoztak. Volt mit enniük. És akinek van mit ennie, az jól tud dolgozni. Éhesen nem tud dolgozni az ember, de mostmár munka sincs. Hogy lett ez így? Nem tudom, mi történt. Nekem elég kevés nyugdíjam van. A mostani világba nem akarnék fiatal lenni. Az Irénkém kisfia tanult ember, de nincs munka. Mikor gyerek voltam, az se volt jó világ.

– **Mikor volt jó világ Rozál néni?**

– Sose! Mindig van valami baj. Háborúk, szegénység... Fiatalon azt hittem, amikor 16 éves voltam, hogy nekem jó életem lesz, de nem lett. Így öregem visszanézve, semmi egy életem volt.

– **Mikor lett volna „valami”?**

– Nem tudom. Valami fontos dolgot kellett volna tennem, de nem tudom mit. Nem tudom...

– **Az nem elég fontos, hogy megtudta élni a 75. életbűn nélkül?**

– Gondolod, ez nagy dolog?

– **Igen, azt gondolom, hogy ez nagyon nagy dolog!**

– Ezen most sírnom kell Magdika. Nem gondoltam így magamra sosem, csak mint egyszerű asszonyra, aki fel kell hajnalban, dolgozik, hazajön, ellátja a családját, lefekszik aludni, aztán hajnalban megint fel kell, hogy dolgozni menjen, és mindennap megismétlődik ugyan úgy, a nyugdíjig, és nyugdíjasan azt látja, hogy a nevelt lánya megismételi ugyanazt. Hajnalban felkel, elmegy dolgozni, hazajön és így tovább. Ilyen életbe nincs helye a bűnnek. De az igaz, hogy sosem ártottam senkinek. De jó, hogy eljöttél hozzám.

„Sã on bãjás pacsé szã ìnvácã sigogye”

Nu scsu dã sé aj ásá, dá nu tresé ásá o án, kit szã nu mã csãmã dã vujvod, ìn luptãlã dã fìrbát, mágá jescsé nyiszkej áfelã mìnkaré, pã káré nu scsu szã fèrb. Áfelã unã aj kurecsu. Dábã ro lje mir pã éje, sinyé bénýé scsijé szã fèrbé. Sã pã Rozã bãfìrnã pã *Murányi Károlyné* pã áfelã luptãlã l-ãm kunuszkut. Pã áfelã luptãlã dã fèrt, hungýé ku áje ázsutã lá ált, kã fìrbe, ákulo je o foszt há mój dã zelső. Áztã má dã mult ej o foszt. Dákã bénýé mã gãngýész, átunse o foszt, kìnd pãntu kupij dã érdi or fãkut luptãlã, káré kupij or ámicit áfãrã dã-n iskolã, pãntu kã nu or ávut sé szã mãninsé. Ìn dobã áje toc aminyi sinyé sãgyé ìn lumenyi, or sztìnsz unã bãny sã mìnkaré sã or dát lu kupij dã ér. Mult or szkrisz dã mój bãfìrn *Gáspár Gyözö*, kã mój ku mult milion dã mìnkaré o mész ìn ér. Ìntrã escse zìljé ám kunuszkuta pã Rozã bãfìrnã, sinyé kã purombã cìgãnkã aj re, tot ìn caljé mìn-drã umblã sã tot putã kãmãnãk, kã kìmvã cìgãnsi dã domnu. Ro szã luvescsé áfãrã dã álc, dá nu szã bãnijescsé. „Mijé dã escse mã plásé.” – Zise, kìnd ám szfãtãjit ku je dãpã luptãlã dã fèrt. Áku kìnd ám mész lá je, ìn kászãj csár dã ìn csipãt o foszt sigogye, bás bicsãgã o foszt. Pisoruj ljugãt, mìnã mágã szusz ljugãt. „Járnã áztã ìngyicãtã aj, urzu álu bãfìrnýé.” – Rìgye pã mìnýé, sã ãm pãre kum sz-o lunykãt pã uljicã, dãszup motur pã dri. Dã nu csár dã áztã o zisz puvãsztã ìn február 9. M-o pãrìt sã dã kìnvã. Kãkìnd ár scsi, kit pã mìnýé mój bénýé mã irdekãlescse sé o foszt, kum o foszt kìnvã, kit sé jescsé áku...

– *Rozã bãfìrnã, nu szã vegyé sinyé jescs...*

– Fãlã szã fije lu dimizo, kã nu szã vegyé! Áztã m-o foszt nuroku, ásã m-ãm putut szã mã ungurész hungýé gogyé ìn lontru, sã ìn luptãlã máré.

– *Dãszup luptãlã máré ìnkã fãtuskã aj re-j, kum aj putut szã szã ungurész akár hungýé?*

– Kìnd mãmã mirzse, szã sejé mìnkaré, pitã lá aminyi gãzdãs, tot mã duse sã pã mìnýé ku je. Ocsim vergyé máré sã peljem álbã, tot ny-o ázsutãt, szã kãpãtãny sãvã. Kìnd sé o rãmãsz dã-n fèrt, kìnd fãjinã, kìnd mël o kãpãtãt mãmã ìn trãsztã. Dãlã gãzdãs nu pucsény szã sirãny, csár dãlã szugãlji, jé mój bun szuflijit áve.

– *Kìnd fãtuskã aj foszt, hungýé ác sãzut Rozã bãfìrnã?*

– Kiskunhalason ám ánuszkut, ákulo sãgyé nyãmuni. Tãtã ìn krismã dã „bugylis” o umblãt szã lucsãszkã. Ákulo aminyi dã lukroj umblã, sã jé szãrás ãsz re, dã ìntrã áztã nu ány putut szã kuscsény. Tãtã mé or vinyit szusz ìn Budapest, kìnd jo ám foszt dã pãtru ej. Ìn uljicã dã salétrom or plãcsit bãny pã pãt, hungýé szã kulkã, kã nu ány ávut áise nyãm. Tãtã repé o mész ìn bãndã, káré dã-n szusz o vinyit, sã jé áise or ávut dãgìnd szã áré nurok. Dã nu ìn krismã lutã, lá kãsj umblã. Csímã pã jé dákã zsukãlã o foszt lá gãzdãs, o ált sãvã zì dã lutãlã. Bãndã escse, káré pã bun om áflãt, nurok o ávut. Lu ált nu or putut szã lucsãszkã. Dã áfelã ro pucìn o foszt. Lu tãtã ámnyo nurok o ávut áise ìn Budapest. Ány ávut sã kászã, hungýé mãmã

o foszt kãpusu, sã fãse rìnd lá ált, kã lu Zelenkay domnu ro mulc kászã áve. Tãtã dã átunse ìn caljé dã pest o lat szusz, umblã, nu o lat szusz dã átunse caljé dã bãjás, dá nu szã bãnije. Pãntu áztã o foszt hungýé sãgyény, ány ávut mìnkaré, nu ány frigusãt, sã dãnu tãtã lutã ku bãndã. O foszt kìnd pã mój mult zìljé pã ìn szãt ljo dusz domnu pã jé. Dákã o trãbujit szã mergé, átunse mirzse, nu szfãtãje nyimikã.

– *Nu aj ávut frjãcj, o szorã?*

– Ám ávut. Mãmã ásã mìntrã cìgãnkã aj re, kit tãtã árfi ìn csisz dã lá lume...

– *Kic ác foszt frãcj, sã szurorj?*

– „Dã szfìngã ám ávut doj, o frãcsé sã o szorã. Ìn sász or ánuszkut. Domnu ljo foszt tãtã dã krusé, kit szã nu bãgã szãmã nyime, kit lje ázsutã

pã jé. Ku áztã sã pã noj ... Sã pã minýé mã ázsutã... Ásã o foszt áztã ìn dobã áje. Nu ány szfãtãjit dã áztã. Dã bénýé ány foszt noj triins. Tãtã pã toc nyé plãse. Mãmã mój ìn mult rìndurj pã minýé mã plãse... Dã nu szã bãgã szãmã. Mulc bunyemé ny-o dát domnu Zelenkay. Sã ìn bãtãlã máré jãl ny-o ázsutãt. Nurok ány ávut. Dã jãl o rãmãsz ákulo. Dãkìnd or vinyit ìn lontru uroszi, dã átunse nu scsijény dã jãl nyimikã. O trikut. Jescsé sã áku kìnd vinyé ìn fìrém, sé aj ku jãl? Noj sã dãpã 45 án rãmãsz ìn kászã, ìn kunyhãbã. Kit mãmã kusztã tot szpãlã trãpcsilje. Tãtã nu lutã mój mult.

– *Sé fãse?*

– Bije. Jãl bije, kit kusztã. Lu mãmã jãl o foszt á pãtrulje kupiluj, dá nyis o dátã nu áve o vorbã ro, o tãré pãntu

tátá. Fără dă vorbă o szlugure, sã kînd tătă bicságã o foszt ku plîmãnu, pînã o murit mãmã o foszt ku jãl. Kînd tătă o murit jo dă 17 ej aj rem, mãmã lã frácsiszo m-o mănãt în Kiskunhalas, kã j-o mérsz cîgánkãj sã o rãmãsz lã jãl o fătuskã dă 2 ej, pã Irénke mijé o trãbujit szã nivilész, pînã nu s-o áflát áltã cîgánkã. Dã repé s-o áflát, dã jo nyis ásã nu ám putut szã vju innápoj în pest, kã fătuskã nu o plãse pã cîgánkã naã, lã minyé szã szîmce bényé. Máj mult dă zesé ej o trikut, kînd járã ám putut szã vju în pest...

– **Sé aj pãcît în dobã áztã?**

– Ám vácát szã fãk, kãrpãszk csipát. Or zîsz kã ny-o ìnvácã sã jo ám mérsz. Zise frácsé lu mãmã, kit nu m-or la ákulo, kã bãsicã misz, sã zise, kit bãjãsi nu scsijé szã ìnvácã ásã dã ungur lukru. Farcse mirgaszã ám foszt pã áztã. Dãje sã oj árãtã, kit sã bãjãsu pacse szã ìnvácã ákãr sé! Dãkã sã ált scsijé szã ìnvácã, átunse nu pacse ásã gro szã fíjé, kit jo szã nu pot szã ìnvãc. Ám mérsz în lontru sã ám ìnvãcát.

– **Sé o foszt loku álã, hungyé aj ìnvãcát?**

– Háziipari szövetkezet.. Mulc cîgãnsj or ìnvãcát ákulo sã j-o dát lukru. Mulc cîgãnsj or lukrát ákulo. Csár dobã trãbujé lã lukru áztã.

– Mîndré äsz csipeturj escse áise Rozã bãtîrnã. Ásã mîndré äsz kã brüsszeli.

– Tînyéri káré áku kusztã, má nu szã prisepé lã escse, sã nyis nu ljé trãbujé. În csipeturj mulc lukru jescsé sã mulc mîndremé. Mult felur jescsé, nu pacse om szã ìnvãcã, kã mulc felur jescsé. Jescsé kã scseji, kã flori, kã zãpádã, kã klopotu, kã raã sã máj mulc sã mulc felurj...

– **Kît dobã o trãbujit szã ìnvãc?**

– On án o trãbujit, dã sã tri o trikut pãkînd ánume mîn-

dru lukru o vinyit áfãrã dászup mînãm. Nu o foszt usor, dã ám ìnvãcãta.

– **Áj putut szã kuscs dã ìntrã áztã?**

– 1150 flurinc ám kãpãtãt o lunã. Bányi áztã ìntrã áje dobã nu o foszt bás mulc. Sã átunse în 1960 szkump o foszt sigogye. Dã ásã gãngyész, kã bényé o foszt átunse, dãje. Bényé o foszt, kã în boltã, hungyé umblã aminyi szã kumpãrã dã în lume-cãrá, ákulo äsz sã lukru ámé. Gãngyész, kã jé sinyé or kumpãrát ákulo nu or gãngyit, kã álu cigánykã dã bãjãs luku or kumpãrát. Sã pãntru sã dãje o foszt bun, kã tînrã ám foszt átunse. Bunã aj dákã tînrã aj sinyivã. Nu daré nyimikã, dã sã átunse dákã daré repé szã vingyikã, kã tînrã aj. Sã dã-n bujé dã plãkãturã.

– **Rozã bãtîrnã cijé o foszt bujé dã plãkãturã?**

– O foszt! Nu ám foszt jo fãtã dã zburtusit, sã dãje m-or zburtusit. On án ám foszt ku cîgãnum. Mãmã nuntã dã ungur ny-o fãkut ákulo în halas. Pãgubã o foszt! Lu Murányi Karcsi átitã plãkãtaré j-o foszt, în kicsé rîndurj în csizsë ocsi. Áje o zîsz jãl om aj, jãl pacse szã fãkã. O putut szã fãkã, dã nu ku minyé! Mã ám dãzvãljit dälã jãl. Om dã szpãlãtaré o foszt! Mãmã tot áje zise, kit trãbujé szã birijész. Dã jo ált ám foszt, kákum je, jo nu ám ávut dägîd szã lász, kit mã silijescsé. Ám ápukáta pã fãtã mikã pã Irénke, sã ám mérsz innápoj lã mãmã. Fãtã mã 12 ej o foszt, dã pã minyé mã cînye dã mumãszã. Nu ás fi putut sz-o lász ákulo dã pã bãrbátum ám scsut. Nyis o dátã nu ám mérsz innápoj în kiskunhalas, csár kînd o murit fãcse lu mãmã. Átitã o fuszt kusztum în halas.

– **Bãrbátud bãjãs o foszt?**

– Nu ásã kusztã, kum ált bãjãsi. Kum jé kusztã, áje nu

aj dã bãjãs, kum nyis noj nu ásã kusztãny, dã bãjãs aj re. Om bãlor o foszt, farcsé scsije szã gyejé mîndru, tot csár igire... Ásã o foszt. Bãjãs o foszt. Mán u kusztã. Ám áuzît, kã dimizo l-o jet luminã dã ocs, ku nyiszkej ej máj mãnti, kum o murit. Dimizo fãsé gyiriptácsé.

– **Inkã tot äc daré omu álã?**

– Ám daré. Jo máj mult nu m-ám kununãt. Mád ä 38 ej aj rem, kînd m-ám pusz unã ku on om ugur. 15 ej ány kusztãt unã, dán u o foszt áztã dã-n plãkut. Csár ásã ány foszt lãngã unãpãlt. Dãpã áje zsînd o ávut dãpã szátuj. Nu ám mérsz ku jãl. Áztã doj om o foszt în kusztum. Nyis unã nu árfi trãbujit!

– **Csipeturj szã fás aj lãszãt, kînd aj vinyit szusz în pest?**

– Csár mijé ám kãrpát kînd sã kînd. Nu ám ávut zmincsé lã lukru áztã. Sã dánu ám ávut jo lukru, o trãbujit szã lukru, dánu. Ákulo o foszt mãmã, bicságã, bãtîrnã sã fãtã Irénke, sã je dälã minyé äsciptã äzsutaré. În kãszã märe lukrãm, hungyé fãsé pitã. Jo ám dát picsilje lu aminy ku kár, sinyé duse pã picsé în boltã. Dã ákulo ám mérsz ákãszã ásã kit dã ákulo kãpãtã bányi în tatã lunã. Sã szorãm sã frácsém dã ákulo kãpãtã bányi în tatã lunã sã jé ákulo or lukrát. Bunã o foszt áje! Tot ány ávut lukru. Sã omum ku sinyé ám kusztãt ákulo o lukrát, dã sã fãtã áluj. Mulc rîndur totu pãrinci lukrá ákulo ìngrãmãdã. Mulc bãjãs o lukrát ákulo, sã dászup pãmînt hungyé merzsé kãru, mulc or lukrát. Sã áku jescsé kãszã dã pitã fãkut, kãszã dã kãrnyé fãkut, lukru dászup pãmînt, dã dãje nu áré bãjãsi lukru. Áztã jo nu prisép, kã átunse sinyé lukrã ákulo? O lã gézes? Dã kînvã bãjãsi ákulo lukrá. O

foszt sé szã mãnînsé. Sã sinyé áré sé szã mãnînsé, áje bényé sã lukrã. Ku famé nu scsijé om szã lukré, dã áku má nyis lukru nujé. Kum o putut ásã szã fíjé? Nu scsu sé o pãcît. Jo pucîn bány kãpãt lunã dã lunã. Nu ás áve dägînd áku szã fju tînrã. Álu Irénke kupil ìnvãcát aj, dã nu áré lukru. Kînd mikã aj rem, nyis átunse nu o foszt bun.

– **Kînd o foszt bunã lumé, Rozã bãtîrnã?**

– Nyis kînd! Tot uvig jescsé sévã báj. Bãtãlã märe, szãrãsijé... Kînd tînrã ám foszt dã 16 ej, átunse ásã ám gãngyit, kit bun kuszt oj áve, dã nu o foszt ásã. Ásã dã bãtîrnã dákã mã ujt innápoj, nyimik kuszt ám ávut.

– **Kînd ár fi foszt „sévã”?**

– Nu scsu. Sévã märe lukru árfi trãbujit szã fãk, dã nu scsu sé. Nu scsu...

– **Áztã nu-j märe lukru, kit aj äzsunsz lã 75 ej, fãrdã reljé?**

– Ásã gãngyészcs áztã märe lukru aj?

– **Dã. Ásã gãngyész, áztã farcsé märe lukru aj!**

– Pã áztã áku rãbujé szã plîng Magdika. Nu ám gãngyit pã minyé ásã, csár kum pã cîgánkã, sinyé szã szkalã, merzsé szã lukré, vinyé ákãszã, fãsé ákãszã sigogye, szã punyé zszsz, kit dã gymnyãcã repé pacse szã szkalã szusz, kit szã mergã járã în lukru, zî dã zî áztã fãsé pînã átunse, pînã nu äzsunsz lã eji áje, kînd mã kãpãtã bány în tatã lunã, sã kînd ásã aj ákãszã áje vegyé, kã fãtã pã káré je o kriszkut, bás áje fãsé séj o fãkut. Gyminyãcã szã szkalã, merzsé szã lukré, vinyé ákãszã sã ásã merzsé. În áfelã kuszt nu fãsé omu reljé. Áje ánumã aj, kit nu ám fãkut lu nyime pãgubã. Sé bényé kã aj vinyit lã minyé.

Fordította: Varga Ilona

Becsületükre válik

A szabadságharc cigány hősei

Somogyvári S. Gyula nevét az idősebb nótakedvelők valószínűleg jól ismerik. Számos népszerű dalszövegét zenésítették meg, s játszották a cigányzenekarok országszerte. Barátsága a cigányokkal azóta is széttéphetetlen. Évek óta lelkesen kutatja a cigányzenészek múltját, s a szabadságharcban viselt dolgaikról több írása is megjelent már. Legutóbb a Honismeret című folyóiratban olvashattuk egy hosszabb dolgozatát erről a témáról.

– *Gyula bácsi! Arról, hogy a hazai nemzeti ségek: a szlovákok, szerbek, horvátok, erdélyi szászok és románok hogyan viszonyultak az 1848/49-es forradalomhoz és szabadságharcához, viszonylag sokat tudunk. A cigányság szabadságharc alatti életéről viszont meglehetősen keveset hallani. Hogyan viselték magukat a magyar cigányok ezekben a küzdelmes években?*

– A legjobb cigányzenészek – hangszerrel a kezükben – azonnal **Kossuth** zászlaja alá gyülekeztek. Beosztást kaptak, és megalkotották zenekaraikat. Az ütközetekben indulókkal, verbunkosokkal, csárdásokkal erősítették a honvédek. Őbennük is lobogott az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején az a lelkesedés, amelyre a nemzeti újjászületés kezdetén igen nagy szükség volt. Az akkortájt élt cigányzenészek magatartásáról, muzsikájáról a korabeli újságok, politikusok, írók, zenészek, és az akkori társadalom krónikásai sok érdekes, hűséges írást hagytak hátra.

– *Neveket is tudna mondani?*

– Az első között emlékeznek meg az 1790-ben született **Pityó József** felvidéki cigányprímásról, aki már természetével is tiszteletet parancsolt. Hat láb magas, daliás megjelenésű ember volt. Becsületes, tiszta jellemű, rendkívül népszerű személyiségként emlegetik a források. Mindig magyaros ruhát viselt, amit ezüstös gombok ékesítettek, a csizmáján pedig ezüstsarkantyút pengetett. A szabadságharc idején zenekarával **Görgey** csapatában szolgált, részt vett a nagysallói éjjeli csatában és a branyiszkói ütközetben. Egy alkalommal, a zeneszeivel eltévedt és az ellenség fogságába került. Nehezen tudtak csak megmenekülni az akasztás elől, de végül is muzsikájukkal meglágyították az ellenség katonáinak szívét. Pityó József neve, az 1849. július 15-ei váci csatában is feltűnik. A feljegyzések szerint, amikor a felső városrész viskói égtek, a honvédek az „Ég a kunyhó...” című nóta hangjaira támadták meg a piacon ácsorgó ellenséges katonákat, a kísérő zenekar pedig Pityó bandája volt. Egy másik prímás, **Sági Balogh János**

szintén azok közé tartozott, aki a szabadságharc ideje alatt sem pihentették a hegedűiket. A hívó szót meg sem várva menetelt a zeneszeivel a honvédek élén. Népszerű muzsikos volt, aki pályafutását **Bihari János** hírneves bandájában kezdte, de arról is nevezetes lett, hogy az első cigány szótárt is ő szerkesztette. Az eredeti Rákóczi-kesergőt az országban csakis ő játszotta. A szabadságharcban hírnevéhez méltóan viselkedett. Részt vett Tokajnál a **Schlik** elleni csatában, azután Tarcalnál, a branyiszkói hegyi csatában. Utoljára a szerencsétlen kimenetelű Temesvári csatában járt. Innen **Guyon Richárd** tábornokkal Törökországba menekült, de a honvagy nemsokára visszahozta őt.

– *Van valami nyoma annak, hogy az ország vezetői értékelték a cigányok igyekezetét és hűségét?*

– A társadalom más rétegeiben is nagy tekintélyre tettek szert. Ott volt például egy másik cigányprímás, **Sárközi Ferenc**, akit Kossuth Lajos hadnaggyá léptetett elő, és kinevezett a szabadságharcban résztvevő összes cigányzenekarok

karmesterévé. Sárközi egyébként a 47. zászlóaljjal részt vett Budavár bevételében is, majd Isaszegnél és a debreceni ütközetben is megfordult. A világosi fegyverletétel után ő is majdnem az aradi börtönben kötött ki. Szerencséjére azonban az osztrák császári biztos, aki még Bécsből ismerte, szabadon bocsátotta. Említhetném az 1848/49-es csatákban részt vevő **Dombi Marcit** is. Őt a Gömör megyei urak megfestették és a rimaszombati kaszinóban helyezték el.

– *Voltak mások is?*

– A szabadságharc hírére külföldről is hazajöttek a cigányzenészeink, és tábori muzsikusként vettek részt a csatákban. **Kálódi Jánost** – aki korábban a bécsi konzervatóriumban szerezte a képesítését – is ilyen szándék hozta haza. **Dembinszky** hadtestében kapott beosztást. Korabeli feljegyzésekben bőségesen található adat arra is, hogy a szabadságharc idején a lovasságnál is szívesen alkalmazták a cigány klarinétosokat, valamint a tárogatón játszókat, mivel kiválóan tudtak riadóztatni. Az akkori huszárezredekben pompás szürke lovakon ül-

tek. Kisdobok is voltak náluk, és a fényesen szer-
számozott lovaik nyakán
két oldalt lógtak. Úgy hor-
dozták és kezelték ezeket,
mint egykor **II. Rákóczi
Ferenc** emlékeztető tábori
zenészei. Az országszerte
elismert cigányprímások
egyike volt **Borzó Miska**,
akit 1848. augusztus 8-án
Dombi Marci zenekarával
együtt **Grabke** orosz gene-
rális cserkeszei üldözöbe
vettek. Végül azonban sike-
rült elmenekülniük. Dombi
Marci is igen érdekes egyé-
nisége volt a szabadság-
harcnak. Negyvenhét éves
korában, tizenhat tagú ze-
nekarával lépett be a nem-
zetőrség soraiba. Részt vett
a Kassa melletti csatában,
ahol majdnem foglyul ejtet-
ték őt. Amikor 1849-ben
hírül jött az orosz csapatok
betörése, s a nemzetőrök
egy része visszatért Rima-
szombatba, Dombi is csat-
lakozott hozzájuk. Vagy-
nos ember volt, nehéz
tölgyfaladában hordozta a
megtakarított pénzét. Zene-
kara igen népszerű volt a
honvédek között, a vasko-
sabb tréfák miatt sem hara-
gudtak meg. A legendás hí-
rű, kolozsvári **Salamon Já-
nos** cigányprímás zeneka-
rával **Bem apó** erdélyi had-
testébe volt beosztva, a
honvédekkel együtt indul-
tak rohamra és harc közben
muzsikájukkal riadóztatták
a harcosokat. Salamonék
ott voltak a vízaknai csatá-
ban is. Ezt örökölte meg
Mülbeck Károly rajza is.
Azt a pillanatot ábrázolta,
amikor **Nagy József** klari-
nétos és **Szimra József**
nagybőgős az ellenség go-
lyójától találva megsebe-
sült. A Dunántúl leghíre-
sebb primása, **Győri Far-
kas Miska** is az elsők kö-
zött jelentkezett tábori mu-
zikusnak. **Klapka György**

hadtestéhez került és itt
lelkésítette a csatába indult
honvédeket. Mondják,
hogy értékes mesterhege-
dűjét is magával vitte,
amiről az a hír járta, hogy
abban az időben igen tekin-
télyes öszszegért, három-
száz forintért, olasz csigát
tetetett rá a még nagyobb
pompa kedvéért. A szabad-
ságharc eseményeitől elvá-
laszthatatlan **Boka Károly**,
a híres debreceni cigány-
prímás neve is. Kedvenc
zenésze volt Kossuth La-
josnak. A szabadságharc
idején, amikor a magyar
kormány Debrecenben mű-
ködött, a politikusok több-
ször fölkeresték Boka Ká-
roly házat, néhány alkalom-
mal ott tartották meg bizal-
mas tanácskozásukat is.
Gönczi Károly a Bereg me-
gyei cigányzenészeket kép-
viselte a szabadságharcban.
Egyike volt a szellemi és
testi erővel, víg kedéllyel
bíró magyar zenekarveze-
tőknek. Az 1848-as ese-
mények idején tizenhat
tagú zenekarával a Zemp-
léni Önkénteseknél mű-
ködött, majd Görgeyhez
kerültek. Részt vettek a
Bécs alatti ütközetben, itt
esett el **Rácz** nevű kisdobo-
suk. Bécsből visszavonu-
lóban, a Szolnoki csatában
küzdöttek. A világosi fegy-
verletételnél a zenekar még
idejében elvonult és így
szerencsére elkerülte a fog-
ságot. Jómódú és nagyhírű
zenész családból született
Mányi Lajos cigányprímás,
akiről szintén érdemes
megemlékeznünk. A Ká-
polnai ütközet résztvevője,
a debreceni Bocskai zász-
lálj tagjaként. Adatok van-
nak arról is, hogy **Újhelyi
Balázs Kálmán** volt a legfi-
atalabb cigány muzsikos,
aki tábori zenészként szol-
gált a szabadságharcban.
Tizenhárom évesen állt be

apja zenekarába és a mis-
kolci nemzetőrökkel részt
vett a görömbölyi csatában.
– **Említette, hogy Sági
Balognak emigrálnia
kellett, de hazatért, Sár-
közi meg éppen csak
megúsztta... Mi lett a
cigányzenészekkel az el-
nyomás, a félelem, a
gyász éveiben?**

– Amikor a szabadság-
harcot elnyomó seregek
bevonultak Debrecenbe,
Boka Károly házat is ki-
fosztották és a falon függő
– közel száz aranyat érő –
cremonai mesterhegedűt is
ellopták a ruhaneműkkel
együtt. A győztes hadsereg
tisztjei Bokát is berendelték
muzsikálni, ő papuccsal a
lábán, szakadt nadrágban
ment hegedülni **Paskievics**,
az orosz fővezér szállására.
Az ebédnél jelen volt **Zichy
Ferenc**, az egykori főtár-
nokmester, akit **Haynau**
osztrák kormánybiztosként
küldött az oroszokhoz.
Boka – Zichy nagy fölhá-
borodására – a „Megvirrad
még valaha” című nótába
kezdett, amiért a kormány-
biztos mindjárt rendre uta-
sította. Mire az így felelt:
„Méltóságos uram, ha már
elvittek a hegedűmet meg a
vagyonomat, vigyenek el
engemet is.” A magyar
cigány muzsikások szerepe
a szabadságharc bukása
utáni években, az osztrák
önkényuralom és a nemzeti
ellenállás idején tovább fo-
kozódott. A cigányzenészek
akkor sem hátráltak meg,
pedig az ő helyzetük lé-
nyegesen korlátozott volt.
Az osztrák kormány a ma-
gyar zenét sújtó intézkedé-
sek sorozatát adta ki. A
Rákóczi-indulót, a Kos-
suth-nótákat halálbüntetés
terhe mellett, tilos volt ját-
szani, vagy énekelni. A
zenekarok csak cenzúrázott
műsorokat mutathattak be,

a magyar zenét még a
magánlakásokban sem tűrte
meg a hatalom. A cigány
muzsikások mindezek el-
lenére ezeket az intézke-
dések sorra megszegték.
Rendületlenül játszották
azokat a dalokat, ame-
lyeket a némaságra ítélt
szerzők akkor életük koc-
káztatásával írtak. Maga-
tartásukkal a szerzők és
az őket pártoló hallga-
tóság köreiből is a nem-
zeti öntudat és a magyar
hazafiság ébresztőit tisz-
telték bennük.

– **Mit gondol, miért nem
hallani ezekről a hazafi-
ságból jelesre vizsgázó ci-
gányokról? Nem kellene a
többi hőssel együtt emle-
getni őket?**

– Azt kell mondani, hogy
nincsen szándék, vagy ok
arra, hogy ezeket a mu-
zikusokat az utókor va-
lamiféle különleges hősi
tettekkel felruházza, vagy
szerepüket túlbecsülje.
Egyszerűen tény, és becsü-
letükre válik, hogy hang-
szereikkel a kezükben részt
vettek az 1848/49-es for-
radalomban és szabadság-
harcban. Katonazenészi mi-
nőségben ugyanúgy igye-
keztek helyt állni, mint a
harcban, fegyverrel részt-
vevő honvédek. A korabeli
fölgjegyzések jól dokumen-
tálják azt is, hogy bátran
helytálltak. A fegyverek
ropogása közben muzsi-
kájukkal riadóztatták ro-
hamra a honvédeket, s az is
tény hogy soraikban aratott
a halál. A szanitécek nem
egy esetben találtak rá ci-
gány muzsikásokra, akik
hangszerüket magukhoz
ölelve feküdtek halálos seb-
bel a csatatéren. Méltat-
lanság lenne elfeledni őket.
Beszélni kell róluk, ismerni
őket és példájukat is.

Varga Ilona

A MAGYARORSZÁGI NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEKÉRT KÖZALAPÍTVÁNY 2006. ÉVI PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

ANYANYELVŰ KULTURÁLIS ÉS HITÉLETI PROGRAMOK megvalósítására

A maximálisan igényelhető/nyújtható támogatás: **200 000 Ft;**
400 000 Ft kiemelt jelentőségű programok esetében

Pályázni **2006. március 1. és 2007. február 28. közötti** időpontban
zajló programokra lehet.

A pályázat beadási határideje: **2006. április 25.**
A kuratóriumi döntés várható ideje: **2006. június eleje**

E témakörbe tartoznak: Iskolák, egyesületek, művelődési intézmények, öntevékeny kulturális célú szerveződések, önkormányzatok, egyházi intézmények az identitás erősítését szolgáló hagyományápoló-kulturális vagy hitéleti programjai.

A pályázás feltétele: az anyanyelv használata

Hosszabb távú programfolyamatok: tematikus klubfoglalkozások; kisebbségi nyelvtanfolyamok; néptánc-, népzeneoktatás; kézműves-tanfolyamok; többfordulós vetélkedő-sorozatok; vallási hagyományok ápolását célzó programfolyamatok, stb.

Rendezvények: az adott kisebbség ünnepeiről való megemlékezések, a közösség életének fontosabb eseményei kapcsán életre hívott rendezvények, kórusok és néptáncgyűttesek találkozó; nemzetiségi nyelvű színházi előadások látogatása; a kisebbséget érintő témákban rendezett művelődési-, oktatási tanácskozások szervezése és az azokon való részvétel; alkalmi kiállítások megrendezése, utaztatása; emléktáblák, emlékművek felállítása, felújítása, emlékhelyek létesítése, az ezekkel összefüggő avatási ünnepségek; kisebbségi anyanyelvű egyházi rendezvények, valamint zárándokutak az anyaország tradicionális zárándokhelyeire.

KÖZÉLETI SZAKEMBEREK KÉPZÉSE PROGRAMOK megvalósítására

A minimálisan igényelhető/nyújtható támogatás: **75 000 Ft,**
maximálisan igényelhető/nyújtható támogatás: **300 000 Ft**

A pályázat beadási határideje: **2006. április 25.**
A kuratóriumi döntés várható ideje: **2006. június eleje**

E témakörbe tartoznak:

- a kisebbségi civil szervezetek által szervezett, elsődlegesen az új kisebbségi jogszabályi keretek és ezen belül az új kisebbségi választójogi ismeretek megismertetését célzó egynapos közéleti képzések;

A pályázás feltétele:

A kuratórium kizárólag olyan regionális képzést támogat, amelyben az előadások, foglalkozások legalább fele az új kisebbségi joganyag megismertetését szolgálja, valamint az e témakörökön túli előadások, foglalkozások legalább fele a kisebbség nyelvén zajlik.

Regionálisnak tekinti azt a pályázatot, amely a fővárosban, illetve egy vagy több megyében, de legalább 10 területben/településen tevékenykedő résztvevőket érint.

Olyan egynapos képzések támogathatóak, melyek minimum 25 fő részvételével számolnak. A pályázat során 3.000,- Ft/fő támogatás igényelhető.

Az igényelt teljes támogatási összeg nem haladhatja meg a 300.000,- Ft-ot.

Az elbírálás szempontjai:

a képzés témája, nyelve, indokoltsága, célja; a megcélzott réteg, a résztvevők száma, pontos tervezett résztvevői kör térségi meghatározása

Az elbírálás szempontjai:

Az anyanyelv/cigány nyelv használata; a rendezvény/projektum célja és várható eredménye; a rendezvény lebonyolítását indokló események; a megcélzott réteg, a résztvevők száma; a program helyszíne; az esetleges meghívott előadók, művészek; a lebonyolítandó előadások témája, az anyanyelv használatának módja és mértéke. Hitéleti programok esetében: a szertartások lebonyolításának helyszíne; vallási hagyományok ápolása az adott kisebbségi közösségben.

A program mellékleteként kötelezően csatolandó:

A lebonyolításban részt vevő intézmény/vállalkozó költségekre vonatkozó árajánlata (útiköltség, terembérlet, szállás, stb.), a művészekkel, előadókkal kötött megállapodás vagy szándéknyilatkozat másolata.

Hitéleti programok esetében: a felekezeti képviselő ajánló támogatása, az utaztatást lebonyolító intézmény/vállalkozó szolgáltatásra vonatkozó árajánlata (szállás-, utiköltségek stb.).

A „Kiemelt jelentőségű” programok esetében részletes indoklás szükséges.

Nem támogatott költségek:

alkalmazottak bér- és járulékköltsége; közüzemi díj típusú kiadások (telefon- és postadíjak, karbantartások, javítások); külföldről érkező vendégcsoportok/résztvevők utiköltsége; építési és felújítási költségek (kivéve: emlékmű, emléktábla, emlékhely); jövedéki termékek (kávé, szeszesital, dohányárú); ékszer, dísz tárgyak; szerzői jogdíj (beleértve: alkotói díj, személyes hozzájárulás díja, felhasználási díj); technikai eszközök beszerzése; ösztöndíj; bútor; ruházat (kivéve hagyományos népviselet); valamint az előre nem tervezett költségek.

és szakmai összetétele; a meghívott előadók és szakmai képesítésük; a felkért előadók szándéknyilatkozata; az előadások tematikája; a helyszín; a várható eredmények, a szerzett tapasztalatok kamatoztatása.

A program mellékleteként kötelezően csatolandó:

Minden esetben az előadók szakmai referenciái és előzetes egyetértő nyilatkozatuk a képzés/előadás megtartására; a lebonyolításban részt vevő ill. a képzés helyszínét, a képzéshez kapcsolódó szolgáltatást biztosító intézmény/vállalkozó költségekre vonatkozó árajánlata (útiköltség, terembérlet, étkezési árajánlat stb.)

Nem támogatott költségek:

Alkalmazottak bér- és járulékköltsége, közüzemi díj típusú kiadások, karbantartások, javítások, külföldről érkező résztvevők utiköltsége, építési és felújítási költségek, jövedéki termékek közül: szeszesital, dohányárú, ékszer, dísz tárgyak, szerzői jogdíj (beleértve: alkotói díj, személyes hozzájárulás díja, felhasználási díj), technikai eszközök beszerzése; ösztöndíj, bútor, ruházat, valamint az előre nem tervezett költségek.

Kizárólagosan támogatható költségek:

Résztvevők és előadók utiköltség és étkezési költségei; előadói tiszteletdíj különlegesen indokolt esetben; terem- és egyéb képzéshez kötött technika bérleti díjak; képzési anyagok előállítási költségei.

Az adatlap, illetőleg a pályázattal kapcsolatos információk 2006. március 27-étől beszerezhetők a MNEKK irodájában személyesen: Budapest, VI., Október 6. utca 17., vagy levélben (C5-ös, közepes méretű megcímezett és felbélyegzett válaszboríték ellenében): 1387 Bp. 62., Pf. 25., illetve lehívható a <http://web.t-online.hu/mnekk> Internet címről.

A MNEKK Kuratóriuma pályázatot ír ki a 2007. februárjában Budapesten megrendezendő V. Magyarországi Nemzetiségi Színházi Találkozóhoz való részvétel támogatására

Pályázni

Az V. MNSzT-re készülő anyanyelvű (cigány produkció esetén a romani, a beás és a magyar nyelvű előadás is anyanyelvűnek számít), a 2006/07-es évad őszén bemutatandó új színházi produkciókkal lehet.

Pályázhatnak

Azok a magyarországi nemzetiségi színházi életben folyamatosan aktív professzionális vagy amatőr színházak, színjátszó csoportok, vagy azok fenntartói, amelyek jogi személyiséggel rendelkeznek, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok. Amennyiben a fenntartó pályázik, a pályázatot a színház / színjátszó csoport vezetője is köteles aláírásával hitelesíteni.

A támogatás mértéke

Az V. MNSzT-n való részvétel és felkészülés közvetlen produkciós költségeire és a Találkozóhoz produkciós fellépéssel való részvételre kérhető/nyújtható támogatás összesen max. 900.000-Ft.

Az MNSzT

tervezett időpontja: 2007. február első fele,

várhatóan február 2–9.

tervezett helyszíne: Thália Színház Budapest

A pályázat benyújtásának határideje: 2006. május 2.

Pályázati feltételek:

➤ A pályázó több produkcióval is pályázhat, de a MNEKK döntése alapján támogatást legfeljebb 1 produkcióhoz nyerhet, amellyel az MNSzT-n részt vesz.

A pályázatnak tartalmaznia kell (kötelezően csatolandó):

- a szabályosan és hiánytalanul kitöltött pályázati adatlapot,
- a pályázati kiírásban előírt, ill. az általános pályázati feltételek szerint kötelező, a pályázati útmutatóban felsorolt mellékleteket,
- a színházi formáció általános művészeti koncepcióját-célkitűzését, előéletének vázlatos bemutatását, eddigi legfontosabb eredményeit,
- a színházi formációnak a 2006/07-es színházi évadra tervezett repertoárját,
- a 2007-es MNSzT-n bemutatni szándékozott produkció
 - ✓ szerzőjét, címét,
 - ✓ műfaját,
 - ✓ tiszta játékidejét felvonásonként részletezve, a szünet tervezett időtartamát,
 - ✓ szinopszist,
 - ✓ színrevitelével kapcsolatos indoklást, vázlatos koncepciót,
 - ✓ teljes stáblistáját (rendező, tervezők, színészek, minden egyéb közreműködő) a stáb honoráriumában részesülő tagjai szakmai háttérének bemutatásával,
 - ✓ tervezett próbarendjét,
 - ✓ a Thália Színházban való fellépéshez szükséges technikai-műszaki feltételek, igények listáját, a teremigényt (vonatkozó műszaki kérdésekkel a Thália Színházhoz /tel. 06/1/3121280/ lehet fordulni),
 - ✓ szövegének, cselekményének magyar nyelvű megértését elősegítő tervezett mód megjelölését (szinkrontolmács, feliratozás, vagy kísérlap),
 - ✓ tervezett és MNSzT-n is megjelenő és önálló színházi reklámanyagainak felsorolását (Az MNSzT a kapott nyersanyagból a fellépő színház és produkció rövid és fényképes bemutatását vállalja a Találkozó műsorfüzetében, valamint egységes megjelenést a plakátokon, szórólapokon, a Találkozó nyomtatott és a digitális reklámanyagaiban.),
 - ✓ részletes költségvetését;
- a pályázó kötelezettségvállalását arról, hogy a produkció(t)
 - ✓ legkésőbb 2007 február 1-re premierképes,
 - ✓ kedvező kuratóriumi döntés és elnyert támogatás esetén az V. MNSzT-n a Thália Színházban bemutatja,

- ✓ műszaki képviselője a fellépés tervezett helyszínén lebonyolítandó műszaki egyeztetést határidőre elvégzi,
- ✓ képviselője az MNSzT-vel kapcsolatos előkészítő értekezleteken részt vesz,
- ✓ anyanyelvű és magyar nyelvű reklámanyagait (a színházinformáció és a produkció bemutatása a nemzetiség nyelvén és magyarul is, fényképekkel és a szokásos produkciós adatokkal: cím, szerző, műfaj, szereposztás, tiszta játékidő, stb.) a MNEKK címére **2006. október 16-ig** nyomtatott és digitális (CD) formában eljuttatja, közlésükhöz hozzájárul, az MNSzT anyagaiba kerülő szövegeit nyomtatás előtt ellenőrzi, a saját anyagaival kapcsolatban kért nyelvi korrekturát határidőre elvégzi,
- ✓ lehetőséget biztosít, hogy a MNEKK képviselője legkésőbb **2006. november 15-ig** előzetesen egyeztetett időpontban meggyőződhessen a nyertes produkció készültségi fokáról és a Találkozó programjába való beilleszthetőségről, vagy a kuratóriumnak házi összpróba-szintű készültségről video- vagy dvd-felvételt juttat el,
- ✓ a színház képviselőjében legalább 1 nyilatkozási joggal rendelkező személy az MNSzT nyitó- és zárórendezvényén, valamint a szakmai fórumokon aktívan részt vesz,
- ✓ reklámhordozóin a MNEKK által nyújtott támogatás tényét feltünteti;
- a pályázó nyilatkozatát arról, hogy
 - ✓ vis maiorból adódó műsorváltozás esetén többletköltségigény nélkül milyen más produkciót tud bemutatni.

Az elbírálás és a finanszírozás módja:

- A kuratóriumi döntést a MNEKK színházi szakmai bizottsága segíti.
- A megítélt támogatás vissza nem fizetendő, elszámolás-köteles. **2006. június 10-ig** a MNEKK értesíti a pályázót a kuratórium döntéséről. A nyertes pályázóval a MNEKK szerződést köt, amely alapján a MNEKK a megítélt támogatási összeget két részletben utalja át. A megítélt támogatás 2/3 részét a MNEKK **2006. augusztus 1-jéig** utalja át a kedvezményezettnek. A támogatás fennmaradó 1/3 részét a MNEKK a **produkció főpróbáját követően** 8 banki munkanapon belül utalja át a kedvezményezettnek. (A főpróba időpontját a MNEKK igazgatóságával legkésőbb a főpróbát megelőző 10. napon írásban jelezni kell.) Amennyiben a produkció beilleszthetősége az MNSzT programjába, ill. készültségi foka **2006. november 15-ig** nem megfelelő, akkor a produkció nem vehet részt a Találkozóon, s a MNEKK nem utalja át a megítélt támogatás fennmaradó 1/3-át, amiről a MNEKK kuratóriuma **2006. november 30-ig** hoz döntést. Azok a kedvezményezettek, amelyek produkciói a Kuratórium döntése alapján nem nyertek jogot az MNSzT-n való produkciós fellépésre, lehetőséget kapnak az MNSzT kereszttal-beszélgetéseire és egyéb kísérlapjainak való részvételre, s azokon a színházi szervezetük bemutatására. Ezek a kedvezményezettek is kötelesek a számukra átutalt támogatási összeggel elszámolni. Az aláírt szerződésben vállalt teljesítés elmaradása, vagy hiányos teljesítés visszafizetési kötelezettséget von maga után.

A kuratórium e témakörben nem támogatja

A közüzemi díj típusú kiadásokat, bérköltséget és járulékait, építkezési, felújítási költségeket, jövedéki termékek beszerzését, étkezési költségeket, ill. az előre nem tervezhető költségeket. A nem támogatott kiadások részletezését a pályázati útmutató tartalmazza. A beadott pályázattal a pályázó kinyilvánítja, hogy a fenti pályázati kiírásban foglaltakat egyetértően tudomásul vette és elfogadta.

A nagy lakoma *Abesszin népmese*

Ki nem ismeri Haptom Hazeit, Addiszi Abéba leggazdagabb emberét? A dús-gazdag Haptom Hazei egy napon vendégül hívta asztalához földijét, Arát.

– Gyere el hozzám – mondta – nagy lakomát csapunk a házamban. Meghívtam minden barátomat, sokan leszünk, sok igen előkelő ember is.

Ara szívesen fogadta el a meghívást. Hazament, ledörzsölte munkában eldurvult kezét, s alaposan megmosakodott. Már a küszöbön volt, amikor a felesége visszahívta.

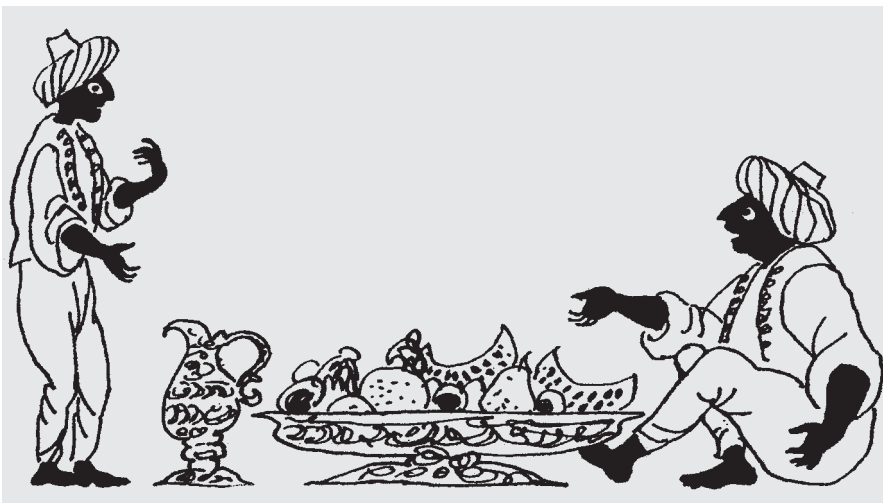
– Ember – kiáltott rá –, csak nem ebben a régi kabátban akarsz elmenni?!

Vedd fel az új kabátot, amit annak idején kaptál az apádtól.

– Minek? – kérdezte Ara. – Hiszen jó ez a kabát. Tiszta és ép. Úgy megyek el, ahogy vagyok.

És Ara valóban úgy ment el a gazdag Haptom Hazei házába. Belépett, de rá sem hederített senki. Mintha észre sem vették volna. Leült. Senki sem fordult feléje, holott a többi vendégek tányérját megrakták különbnél külön finomságokkal.

Ara hirtelen felugrott és hazasietett. Levetette régi kabátját és felhúzta az újat. Elindult és ismét belépett a gazdag ember házába. Most Haptom Hazei, a házigazda szívesen ment eléje, a kezét szorongatta, és a többiek is

észrevették, és melegen üdvözölték. A szolgák is sorban eléje rakták a finomnál finomabb ételeket. Ara pedig egymás után vette a tányérokat, és így szólt: – Egyél, kabátom, egyél!

Haptom Hazei egy ideig csodálkozva figyelte, végül már nem bírta megállni és megkérdezte:

– Miért nem eszel, Ara? Miért mutatod az ételt a kabátodnak és miért kiáltod egyre: „Egyél kabátom, egyél!”

– Ej – válaszolta Ara –, amikor először jöttem ide, a régi kabátomban, a szolgák nem hordták elém az ételt. Most hogy ebben a kabátomban jöttem el, a legfinomabb falatokat szolgálják fel. Tehát nem nekem, hanem a kabátomnak hordják az ételt. Ezért kínálok vele a kabátomat!

Bácski Anna fordítása

Az egerek gyűlése *Török népmese*

Rettentő nagy volt a felháborodás Egérországbán, mert akárhogyan is iparkodtak, nem telt el nap, hogy gonosz ellenségük, a macska, ne tett volna kárt bennük. Hol innen, hol onnan jött a panasz, hogy a macska a legravasabb módon hatalmába kerítette egy kis egeret és minden habozás nélkül felfalta.

Hát ez mégsem járja – gondolta egy bölcs, öreg egér – ezen valahogyan segíteni kell. Ha hamarosan nem találjuk meg a módját, még kipusztítja egész nemzetiségünket. És

mert nagyon fontosnak találta a kérdést, összehívta az egész egér-nemzetiséget a ház legnagyobb éléskamrájába, hogy ott beszélje meg a dolgokat. Az éléskamra már azért is nagyon alkalmas hely volt a gyülekezésre, mert az egyik polcán hatalmas sajtdarab pihent és az egerek, ha

megéheztek gyűlésezés közben, falatozhattak is. Az öreg egér elmondta mondókáját és valamennyi egér helyeselte az indítványt, már tudniillik azt, hogy valamit kellene tenni, még hozzá a legsürgősebben, ami megakadályozza a macskát abban, hogy egeret foghasson. Nagyon sok tanácsot hozott el, de a legjobban annak az egérnek a tanácsa tetszett, aki azt javasolta, hogy kössenek csengőt a macska farkára. A csengő elárulja majd az ellenség közeledését és nekik idejük lesz majd elrejtőzni.

– Éljen, bravó! – kiáltottak az egerek – ez pompás ötlet. Már hoztak is egy csengőt, meg zsineget, most már csak az kellett, hogy valaki vállalkozzon rá, hogy felkötí a csengőt a macska farkára. De akkor valamennyi kis egér kifogást talált: az egyik azt mondta, ő már nagyon öreg, a másik úgy vélekedett, hogy ő meg túl fiatal ahhoz, hogy ilyen fontos munkát rábizzanak. A harmadik kijelentette, hogy ő nem elég furge, a negyedik panaszkodott a szemére, hogy rosszul lát és elhibázná a kötést, az ötödik meg váltig állította, hogy egyáltalán nem tud fonállal bánni, és így tovább.

A nagy gyülekezetben egyetlen egér sem akadt, aki vállalta volna a feladatot. Azért van, hogy a macska mai napig is háborítatlanul pusztítja az egeret.

O baro xajimasko *Paramichia andaj Abessina*

Kon chi pinzharel Haptom Hazeies, le legmajbarvale manushes ande Addis Abeba? O zurales barvalo Haptom Hazei jekh dyes ande pesko kher akhardes peske phuvakes, le Aras.

– Av mande – phendas – baro xajimasko dav ande muro kher. Akhardom mure sa amalen, butzhene avasa, vi but barvale manusha.

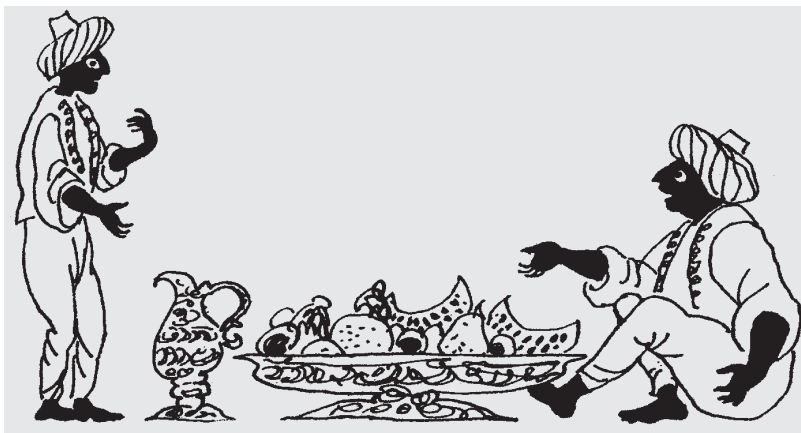
Ara losshasa las o akharipe. Khere geles, thodas peske vasta, so andej phari butyi melale sas thaj lashes thodaspe. Aba ando vudar sas, kana peski romnyi palpale akhardasles.

– Manusha, – chingardas pe leste – ande dulmutano zubuno kames te zhastar?! Le opre tyo nyevo zubuno, so xutyilan tye dadestar.

– Sostar – pushlas o Ara. Lasho-j kado zubuno. Uzho thaj lasho-j. Kode zhav, sar som. Thaj Ara chachikanes kode gelas andel barvale Haptom Hazeiesko kher. Andre ushtyilas, ba khonyik chi dikhlas pe leste. Sar te chi lineas sama. Tele beshlas. Khonyik chi boldaspe leste, pale andel kavre manushenge tejara rakhine butfali fajnipe.

Ara sigo opre xutyilas thaj khere sidyardas. Tele las pesko dulmutano zubuno thaj opre las o nyevo. Las te zhal thaj andre ushtyilas andel barvale manushesko kher. Akanak Haptom Hazei, le kheresko gazda losshasa geles angla leste, xutyilas lesko vast thaj le kaver line sama thaj pajkerdeles. Vi le slugi angla leste rakhine le legmajfajni xamaske. Ara pale pala jekh kaver las le tejari thaj kade phendas:

– Xa tuke, muro zubuno, xa tuke!

Le slugi numa phirade le xamaske, thaj voj numa chingardas:

– Xa tuke, muro zubuno, xa tuke!

Haptom Hazei lasles sama thaj chudisardaspe. Kana aba chi birisardas te tordyol thaj pushlasles:

– Sostar ci xas Ara? Sostar sikaves o xamasko tye zubunoske thaj sostar chingardes: „Xa tuke, muro zubuno, xa tuke!”

– Ej – phendas o Ara – kana anglunes avilom kathe, ande muro dulmutano zubuno, le slugi chi phirade angla mande o xamasko. Akanak, ke ande shukar zubuno avilom, le legmajfajni xamaske anen mange. Anda kodo na mange, te na le zubunoske anen o xamasko. Anda kodo imbisarav leske o xamasko.

Bachki Annako boldipe – Géczy József fordítása

Le shimijakongo svato *Turkicko paramichia*

Zurales bari sas e xolyi andel shimijakongo them, ke akarso kerdine, chi nachilas dyes, hoj lengo baro dushmano, e muca, chi kerdasas ande lende dosh. Kaj kathar, kaj kothar avilas o vatyipe, hoj e muca buzhangles xutyilas jekhe cine shimijakos zhaj xalasles.

Haj, kado chi inke chi phirel – gindysisardas jekh platniko phuro shimijako – pe kado varisar trubulas te zhutisaras. Te sigo chi zhanas te zhutisaras pe amende, voj inke avri pustil amari vica.

Voj kade gindysisardas, kado zurales fontosho-j, kethane akhardas le shimijakongi vica andel khereske legmajbare xamaski soba, kothe te vorbisaren le dyelura. Le xamaski soba ando kodo zurales lasho sas le svatoske, k epe jekh polco jekh pogano kotor shajto hodinisar-

daspe, thaj le shimijakura mashkar o svatovi shaj xaline anda leste. O phuro shimijako phendas peske vorbi thaj sa shimijakura chachipe de leske, ke variso trubulas te keren sigo te na zhanel te xutyilas e muca shimijakos. Zurales but gindyipe phende, de legmajfeder kodole shimijakosko gindyipe fajilas lenge, kon kado phendas, te phanden cino klopota pe la mucaki pori. E pori maj purrisarel lenge kana avel e muca thaj avlale vrama te garuven.

– Te trajon – chingarde le shimijakura – zurales lasho gindyipe.

Aba vi ingerdine o cino klopota thaj e dori zhaj akanak aba kodo trubulas, hoj varikon opre te phandel o cino klopota pe la mucaki pori. De atunchi varisode shimijakura avri astaripe xutyile. Jekh kodo phendas, hoj voj aba zurales phuro-j, o kaver inke zurales terno-j kaj kesavi butyi. O trinto kade phendas, voj naj sigako, le shtartos naj lashe jakha, voj dikhel nasules thaj chi zhanelas lashes te phandel o panzhto kade phendas, hoj voj chi zhanel te phandel thaj kade majdur. Ando baro svato chi jekh shimijako nas, kon kamlasas te kerel kadi butyi.

Anda kado si kodo, hoj e muca vi akanak pustisarel le shimijakon.

Géczy József fordítása

L. D. Horoszkóp

2006. április

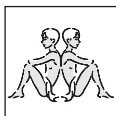
KOS (III.21.–IV.20.)

Bár a Kosokra nem jellemző, hogy sokat tépelődjenek valamin, most mégis mintha többüknek volna halogatott ügye! Ebben a hónapban lehetőségük lesz újraértékelni, és akár előlről, tiszta lappal újraindítani az eseményeket...

BIKA (IV. 21.–20.)

Lángoló, már-már eszeveszett érzéseik az elkövetkezendő hetekben sem higgadnak le a szerelemben. De mitől is higgadna le egy Bika született, ha csak attól nem, hogy megkapta, amit akart! Aztán újra akarja! Kész örület ez a hónap, semmi komoly munkát ne vállaljanak el ilyen tűzbe borulva. Úgy sem tudják elvégezni!

IKREK (V. 21. –VI. 21.)

Egy kisebb utazás sok Ikrek jegyűt lefoglalhat a hónap végén. Most érdemes lesz néhány halogatott, elszalasztott baráti beszélgetést is bepótolni! Döntéseit jól gondolja át, és mindent csak azután mondjon ki, miután tényleg meggyőződött az igazságról. Ön mostanában újra féltékeny, amitől párja is idegösszeomlás szélén áll és lehet, hogy tényleg keres egy „kedves nővért”! Fejezze be a gyanúsítgatást...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

Most érdemes lenne többet foglalkoznia lelkével, érzéseivel. Lehet, hogy felszakad majd néhány seb a múltból, de ideje már kisírnia magá-

ból az eltitkolt fájdalmakat. Kezdje a jövőhónapot megkönnyebbülve, új erővel és stabil érzésekkel! Számíthat külföldi utazásra...

OROSZLÁN (VII. 23. –VIII. 23.)

Akinek most toppan be életükben a szerelem, azok biztosak lehetnek abban, hogy ez az érzés nagyon felkavarja majd őket, és egész életüket teljes mértékben megváltoztathatja! Titkos vágyuk volt ez a jóval idősebb partner. Az augusztus elején születtek életében nem történik semmi rendkívüli, de ha elég figyelmesek, akkor rengeteg erőt meríthetnek most az Önök körül zajló eseményekből...

SZÜZ (VIII. 24.–IX. 23.)

Most újra meggondolhatják pénzügyi befektetéseiket és a közeljövőben új takarékosági formának is ajánlatos utána járni, mert jó alkalom ígérkezik, hogy megteremtsék jövőjük és következő otthonuk (vagy gyermekeik otthonának) anyagi alapjait. Szerelmi életük ingadozó, mennének és maradnának is... Ha ebben az évben sem tud dönteni, akkor az elkövetkező hét évben a sors fogja megakadályozni abban, hogy választhasson!

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.)

Legyenek kreatívak, adjanak célt vágyaiknak és szabaduljanak meg gondolataik korlátaitól! Engedjék szabadjárá fantáziájukat, de ne csináljanak semmit céltalanul, mert mindennek oka és következménye van...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.)

Lakásvásárlásra, eladásra vagy egyéb ingatlan kapcsolatos bármilyen változásra kedvezőnek tűnik a mostani időszak. Sokan munkájukban is lehetőséget kapnak, vagy találnak egy nagyobb kiugrás-

ra! Szerelmi életével elégedetlen lehet, de hát Ön nem hagyja, hogy szeressék... Miért, nem hagyja?

NYILAS (XI. 23.–XII. 21)

Az egészségére több figyelmet kellene most szentelnie. Egy méregtelenítés és egy kis erősítés (testi és lelki is) ráférne a legtöbb Nyilasra! A munkahelyi szerelmek alakulására pezsdítően hathatnak a hónap eseményei, úgyhogy érhetik meglepetések...

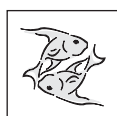
BAK (XII. 22.–I. 20.)

Most sokat kell jönni-menni, időpontokat egyeztetni, találkozókra járni. Ezek az események a kezdetét jelenthetik egy nagy fontosságú életeseménynek, melyet talán terveznek már, de sok esetben nem is sejtik, hogy mi minden vár még Önökre...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

Ebben a hónapban érzelmi életük fokozott aktivitására számíthatnak. Ne nyomjanak el magukban semmit sem, nyugodtan mutassák ki szeretetüket az emberek felé, lehetőleg elvárások nélkül. Örüljenek annak, hogy képesek szeretetet adni másoknak... Balesetet láthatnak, vagy talán Önökkel történik, legyenek óvatosak, figyelmesek a közlekedésben!

HALAK (II. 20.–III. 20.)

A kibontakozásban lévő titkos szerelmi kapcsolatok áprilisban könnyen virágzásnak indulhatnak, de nem lesz könnyű az erkölcsi elvárásoknak megfelelni, mert a vágyak lényege a kielégíthetetlenlenség, ami az embert mindig örültségbe hajszoja! Pénzügyei jól alakulnak, már most tervezze meg nyári utazásait, ha nem akar lemaradni, mint tavaly... Munkájában elismerésre számíthat!

Godyaver Phendipe

Bölcs Mondások

Te man o Del na sast-
yarla, ta man le roma
paruvena.

Ha engem az Isten
nem gyógyít meg, hát
cigányok engem kicse-
rélnék.

* * *

Kon kamel le kav-
resko, kodo nashavel
pesko.

Aki kívánja a má-
sikét, az elűzi a
magát.

* * *

Tela but phabaja vi o
ambrolyin bandyol.

Sok alma alatt az
almafa is meghajlik.

* * *

Te kames te mares,
mar la vorbasa.

Ha ütni akarsz, üss
szóval.

* * *

Lashi vorba, ekh kotor
manroj.

Jó szó, darab kenyér.

* * *

Te si tut so te phenes, e
vorba karing kodi
arakhesa.

Ha van mit mondanod,
megtalálod hozzá a
szavakat.

* * *

Vorbisarimasa arakhel
pes e vorba.

Beszélgetés során
megtalálja magát a
megfelelő szó.

* * *

E shukar vorba gug-
lyarel o jilo.

A szép szó megédesíti
a lelket.

* * *

Kon na vorbil,
pinzharel peski dos.

Aki nem beszél, ismeri
saját hibáit.

* * *

But vorbi, but godyi.
Sok beszéd, sok gon-
dolat.

* * *

Kaj shundyon but
vorbi, kothe ne ashundy-
ol o jilo.

Ahol sok szó hallat-
szik, ott nem hallatszik a
szív.

* * *

Lasha vorbasa zhi dur
shaj reses.

Jó szóval messzebbre
eljutsz.

* * *

Vi jek vorba but mol.
Egyetlen szón is sok
múlik.

* * *

Pa le por shaj pinz-
hares la chiriklya, pa le
vorbi shaj pinzhares le
manushes.

Tolláról ismerzik meg
a madár, beszédjéről
ismerzik meg az ember.

* * *

Patyiv te des, patyiv
xutyiles.

Ha tisztelsz, megtisz-
telnek.

* * *

Te e balval na phur-
del, le patra na cherhi-
nen.

Ha nem fúj a szél, a
levelek nem zörögnek.

* * *

Te kames shel zhene te
zhanen, phen jekhe
zheneske.

Ha azt akarod, min-
denki megtudja, mondd
el egynek.

* * *

Vi le kashten si kan.

A fának is van füle.

* * *

E lashi sirma dur
zhal, e nasul inker ande
tute.

A jó hír messze me-
gyen, a rosszat tartsd
magadban.

* * *

Xuklyi e goj anda'
charo.

Kiugrott a kolbász a
tányérjából (oda a sze-
rencséje).

* * *

Xanzhol e shib.

Viszket a nyelv (nem
áll meg benne a szó, a
titok).

* * *

O rom trajil sar zha-
nel.

A cigány él, ahogy
tud.

* * *

Te na phires pala
pajeste, o khoro na
phadyol.

Ha nem jársz vízért, a
korsó nem törik el.

* * *

Majsigo lesa tuke
bida le manushendar,
sar le ruvendar.

Előbb okoznak
neked bajt az em-
berek, mint a farka-
sok.

* * *

Murdalo zhukel na
dindarel.

Döglött kutya nem
harap.

* * *

Ande o muj gogle
vorbi, thaj ande e baj e
shuri.

A száj mond édes
szavakat, de a kabátujj-
ban ott a kés.

2006-BAN IS KERESSE, OLVASSA!

XIII. évfolyam
1. szám
ROMALAP
2005. január
Ára: 140 Ft

9. szám
ROMALAP
2005. szeptember
Ára: 140 Ft

XIII. évfolyam
6. szám
ROMALAP
2005. június
Ára: 140 Ft

XIII. évfolyam
7. szám
ROMALAP
2005. július
Ára: 140 Ft

XIII. évfolyam
11. szám
ROMALAP
2005. november
Ára: 140 Ft

HOSSZÚ ÚT

TÓKPÖRKÖLT, BODAG, H
CIGÁNYÉTELEK VER
SZOLNOKON

HOSSZÚ ÚT

Orbán Viktor:
„A Lungo Drom-ot tekintjük fő szövetségesnek,
Önökkel együtt szeretnénk hosszabb távon,
hosszú éveken keresztül intézni az ország ügyeit.”

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

Az év hangja:
Ferenc Caramel!

LD
LUNGO DROM

XIII. évfolyam
3-4. szám
ROMALAP
2005. március-április
Ára: 140 Ft

ELHUNTT II. JÁNOS PÁL PÁPA
„Az Isteni Gondviselés készítette fel egyedülálló pápai küldetésre.”

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

LD
„LUNGO DROM”